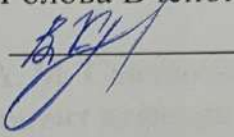

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра аудиту, державного фінансового контролю та аналізу

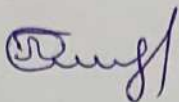
Затверджено
Вченою радою факультету
протокол від 12.10 2022 № 3
Голова Вченої ради факультету
 В. Краєвський

**Методичні рекомендації
до проведення практичних занять**
з навчальної дисципліни «Аналіз господарської діяльності»
для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
денної та заочної форми навчання
галузь знань 08 «Право»
спеціальність 081 «Право»
освітня програма «Правове регулювання публічних
і приватних відносин»

Ірпінь, 2022 р.

Методичні рекомендації складені на основі робочої програми навчальної дисципліни «Аналіз господарської діяльності», затвердженої Науково-методичною радою Університету 18 серпня 2022р., протокол № 7.

Укладач

О. В. Панасюк, к.е.н., доцент,
доцент кафедри аудиту, державного
фінансового контролю та аналізу

Рецензенти :

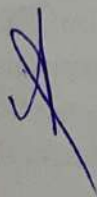
А. М. Савченко, к.е.н., доцент,
доцент кафедри аудиту, державного
фінансового контролю та аналізу

О. П. Колісник, к.е.н., доцент, доцент
кафедри обліку та консалтингу

Розглянуто і схвалено кафедрою аудиту, державного фінансового контролю та аналізу протокол від 30.09. 2022р. № 3/1.

Завідувач кафедри

А. В. Лисовий

ЗМІСТ

Стор.

Вступ	4
Пояснювальна записка	
Тематичний план	6
Тема 1. Місце і роль аналізу господарської діяльності в інформаційній системі управління	8
Тема 2. Методичне забезпечення аналізу господарської діяльності	9
Тема 3. Інформаційна база та організація аналізу господарської діяльності	12
Тема 4. Аналіз виробництва та реалізації продукції	16
Тема 5. Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання	19
Тема 6. Аналіз ефективності використання основних засобів	21
Тема 7. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці	26
Тема 8. Аналіз витрат на виробництво, собівартості продукції	30
Тема 9. Аналіз грошових потоків підприємства	34
Тема 10. Аналіз фінансових результатів та рентабельності підприємства	37
Тема 11. Аналіз ліквідності та платоспроможності	
Тема 12. Аналіз фінансового стану підприємства	
Рекомендована література	41

ВСТУП

В нинішніх конкурентних та досить складних умовах, в яких перебуває Україна проходять глобальні зміни в управлінні економікою. Директивне управління остаточно поступається місцем реальній господарській самостійності підприємства. Це, у свою чергу, викликало величезний інтерес до такої моделі управління, яка відповідає меті підвищення ефективності діяльності й водночас дає змогу зберегти стабільність та фінансову незалежність суб'єкта господарювання в умовах, які постійно змінюються. Йдеться про управлінську модель, яка передбачає здійснення систематичного і якісного аналізу господарської діяльності. Саме завдяки аналізу господарської діяльності можна меншою мірою покладатися на здогадки, передчуття, інтуїцію, зменшити невизначеність та ризик, які притаманні будь-якому процесу прийняття рішень.

Практика доводить, що якість рішень, які приймаються, залежить від якості аналітичного обґрунтування рішення. Це не означає, що аналіз господарської діяльності усуває потребу в діловій інтуїції, але він створює міцну та систематичну основу для раціонального застосування останньої.

Практично всі, хто залучений до ділового життя підприємства та бізнесу, повинні використовувати методи, прийоми, моделі аналізу господарської діяльності для прийняття рішень, спрямованих на оптимізацію своїх інтересів. Власникам уміння застосовувати аналітичні інструменти необхідне для збільшення рентабельності капіталу, своєчасної реалізації заходів щодо управління підприємством, визначення резервів підвищення ефективності господарювання.

Таким чином, ринкові відносини потребують певних знань з аналізу господарської діяльності.

Метою вивчення дисципліни «Аналіз господарської діяльності» є опанувати теоретичні основи та практичні навички аналітичної роботи, що сприятиме підготовці фахівців – економістів високої кваліфікації.

В умовах невизначеності та непередбачуваності тенденцій розвитку ринку використання аналізу господарської діяльності для прийняття найбільш раціональних управлінських рішень є основною передумовою ефективної діяльності підприємств.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Основною метою методичних вказівок організації самостійної роботи з курсу «Аналіз господарської діяльності» є допомогти студентам розібратися у питаннях аналізу господарської діяльності; конкретизувати та закріпити теоретичні знання і виробити практичні навички аналітичної роботи, розвинути ділову ініціативу; прищепити вміння самостійно орієнтуватись у додатковій інформації; надавати об'єктивну оцінку результатам діяльності підприємства.

Методичні вказівки складені відповідно до робочої програми курсу, затвердженої в 2021 році. Вони охоплюють всі питання програми курсу «Аналіз господарської діяльності».

При виконанні самостійної роботи до кожної теми вказується деталізований перелік питань, що розкривають дану тему. Для кращого засвоєння тем аналізу господарської діяльності наводяться ключові слова і терміни, вказуються питання для самоперевірки, тести для самоконтролю, завдання для самостійної роботи, критерії оцінювання самостійної роботи та перелік основної і додаткової літератури.

Для виконання самостійної роботи відповідно до робочої програми курсу «Аналіз господарської діяльності» передбачено на денній формі навчання 78 годин.

При виконанні самостійної роботи до тем 7, 8, 9, 12 потрібно використовувати форми фінансової звітності, які студенти можуть обирати самостійно. В методичних вказівках наведено до вирішення практичних завдань до цих тем лише макети таблиць, які необхідно заповнити.

Для виконання самостійної роботи студентів заочної форми навчання передбачено 100 годин.

Поточний контроль за виконанням самостійної роботи студентів денної форми навчання здійснюється під час проведення практичних занять. Критерії оцінки виконання роботи наведено в методичних вказівках до кожної самостійної роботи.

Поточний контроль за виконанням самостійної роботи студентів заочної форми навчання здійснюється під час проведення практичних занять, при написанні аудиторної контрольної роботи.

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ
«АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»**

№ п/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції	Практичні заняття	Інд. – конс. робота	СРС	Всього
Модуль 1= 2 залікових кредити (60 годин)						
ЗМ 1 (т. 1 - 3) «Теоретичні основи аналізу господарської діяльності підприємства»						
Т. 1	Місце і роль аналізу господарської діяльності в інформаційній системі управління	2	-	-	6	8
Т. 2	Методичне забезпечення аналізу господарської діяльності	1	-	-	6	7
Т. 3	Інформаційна база та організація аналізу господарської діяльності	1	2	-	6	9
ЗМ 2 (т. 4 - 5) «Управлінський аналіз 1»						
Т. 4	Аналіз виробництва та реалізації продукції	2	2	-	8	12
Т. 5	Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання	2	2	-	8	12
Т. 6	Аналіз ефективності використання основних засобів	2	2	-	8	12
Всього по модулю:		10	8	-	42	60
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)						
Модуль 2= 2 залікових кредити (60 годин)						
ЗМ 3 (т. 6 - 8) «Управлінський аналіз 2»						
Т. 7	Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці	2	2	-	6	10
Т. 8	Аналіз витрат на виробництво, собівартості продукції	2	2	-	6	10
ЗМ 4 (т. 9 - 10) «Оцінка фінансового стану підприємства»						
Т. 9	Аналіз грошових потоків підприємства	2	2	-	6	10
Т. 10	Аналіз фінансових результатів та рентабельності підприємства	2	2	-	6	10
Т.11	Аналіз ліквідності та платоспроможності	2	1	-	6	9
Т.12	Аналіз фінансового стану підприємства	2	1	2	6	11
Всього по модулю:		12	10	2	36	60
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)						
Форма підсумкового контролю - екзамен						
Разом годин з курсу:		22	18	2	78	120

Тема 1. Місце і роль аналізу господарської діяльності в інформаційній системі управління

Перелік питань, що розкривають дану тему

1. Поняття аналізу господарської діяльності та сфера його застосування.
2. Предмет і об'єкти аналізу господарської діяльності.
3. Зміст, функції та завдання аналізу господарської діяльності.
4. Принципи аналізу господарської діяльності.
5. Основні категорії аналізу господарської діяльності.
6. Роль аналізу господарської діяльності в плануванні й управлінні господарством та підвищенні ефективності виробництва.
7. Місце аналізу господарської діяльності в системі наук.

Ключові слова і терміни. Аналіз господарської діяльності, предмет, об'єкт, зовнішній і внутрішній аналіз, метод аналізу, елімінація, порівняння.

Стислий зміст теми

Аналіз господарської діяльності у системі економічних дисциплін. Аналіз, як метод економічної науки в широкому розумінні. Роль аналізу господарської діяльності в умовах ринкової трансформації економічної системи України.

Погляди науковців щодо предмету аналізу господарської діяльності і визначення предмету. Розширення кола об'єктів аналізу в умовах ринкової економіки.

Залежність змісту і завдань аналізу господарської діяльності від соціально – економічного устрою, в умовах якого функціонує підприємство. Визначення змісту аналізу господарської діяльності; складові, що визначають зміст аналізу у загальному вигляді (мета аналізу; виявлення та узгодження цілей та завдань аналізу, термінів виконання, кола спеціалістів – аналітиків; оцінка ситуації, що склалася, вивчення причинно – наслідкових зв'язків об'єкта, ступенів і напрямів впливу окремих факторів; вивчення умов, що впливають на результати аналізу, пошук варіантів розв'язання проблеми та їх порівняння; підготовка одного чи декількох варіантів господарських рішень.

Основні функції аналізу господарської діяльності: оцінювальна, діагностична та пошукова.

Основні завдання аналізу господарської діяльності: оцінка результатів господарської діяльності, окремих економічних явищ та процесів; сприяння управлінню та контролю за діяльністю підприємства; пошук та виявлення резервів виробництва.

Основні категорії аналізу господарської діяльності: ресурси, чинники (фактори), показники, ризики, резерви виробництва, їх класифікація.

Принципи аналізу господарської діяльності: науковості; системності; комплексності; періодичності; достовірності; об'єктивності; конкретності, точності; дієвості; оперативності; ефективності; рейтингової оцінки; демократичності; масовості тощо.

Роль економічного аналізу в плануванні й управлінні господарством та підвищенні ефективності виробництва.

Зв'язки аналізу господарської діяльності з мікроекономікою, політичною економією, організацією виробництва й управління, галузевими економіками, маркетингом, бухгалтерським обліком, аудитом, статистикою, фінансовими дисциплінами і банківською справою.

Питання для самоконтролю

1. Дайте характеристику етапам розвитку економічного аналізу.
2. Охарактеризуйте прямий і зворотній зв'язок економічного аналізу з іншими науковими дисциплінами.
3. Назвіть і охарактеризуйте функції, які виконує економічний аналіз.
4. Розкрийте основні завдання економічного аналізу.
5. У чому полягає відмінність між об'єктом і предметом економічного аналізу.
6. Наведіть приклади об'єкта і предмета економічного аналізу.
7. Дайте характеристику основним категоріям економічного аналізу.

Тести для самоконтролю

Виберіть один або кілька варіантів правильних відповідей

1. Основні функції економічного аналізу:

- а. оцінювальна;
- б. діагностична;
- в. пошукова;
- г. всі варіанти вірні.

2. Застосування новітніх досягнень в теорії та методиці аналізу передбачається принципом:

- а. системності;
- б. ефективності;
- в. оперативності;
- г. не має вірної відповіді.

3. Розкладення предмета на складові частини це:

- а. аналіз;
- б. синтез;
- в. індукція;
- г. дедукція

4. Процедурний бік методології економічного аналізу регулює:

- а. координація;
- б. принципи;
- в. об'єкти;
- г. категорії.

5. З'єднання окремих частин та елементів явища в єдине ціле це:

- а. аналіз;
- б. синтез;
- в. свій варіант;
- г. вірної відповіді немає.

6. Обґрунтування результатів аналізу точними економічними розрахунками досягається принципом:

- а. об'єктивності ;
- б. конкретності;
- в. дієвості;
- г. науковості.

7. Спосіб переходу від знання окремих фактів до знання загального:

- а. порівняння;
- б. індукції;
- в. дедукції;
- г. групування.

8. Швидка адаптація до вимог ринку забезпечується принципом:

- а. науковості;
- б. точності;
- в. системності;
- г. дієвості.

9. Спосіб дослідження від загального до часткового:

- а. індукції;
- б. аналіз;
- в. дедукції;
- г. синтез.

10. Аналіз в перекладі з грецького означає:

- а. розділення, розкладення;
- б. розвиток;
- в. об'єднання, з'єднання;
- г. синтез.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Дати відповідь на теоретичні питання

1. Основні категорії аналізу господарської діяльності.
2. Роль аналізу господарської діяльності в плануванні й управлінні господарством та підвищенні ефективності виробництва.
3. Місце аналізу господарської діяльності в системі наук.

Рекомендована література

основна: 1, 6, 7, 8, 13, 14, 19, 20;

додаткова: 37, 40, 45, 47, 48, 51, 62.

Тема 2. Методичне забезпечення аналізу господарської діяльності

Перелік питань, що розкривають дану тему

1. Метод економічного аналізу, його особливості.
2. Класифікація технічних прийомів
3. Елімінування як метод розрахунку впливу факторів.
4. Системний підхід в АГД.
5. Особливості використання прийому порівняння в економічних дослідженнях.
6. Способи середніх та відносних величин.
7. Використання табличного та графічного способу в АГД.
8. Евристичні прийоми дослідження.
9. Застосування групувань і балансового способу в аналітичних дослідженнях.
10. Характеристика методів оптимізації показників.
11. Факторний аналіз.
12. Використання в економічному аналізі інтегрального способу, способів пропорційного ділення і логарифмування.

Ключові слова і терміни. Метод аналізу господарської діяльності, елімінування, порівняння, ланцюгові підстановки, групування, балансовий метод.

Стислий зміст теми

Визначення методу аналізу господарської діяльності, його методологічна основа і особливості.

Класифікація технічних прийомів аналізу господарської діяльності: традиційні (логічні) способи опрацювання інформації; методи детермінованого факторного аналізу; методи стохастичного факторного аналізу; методи оптимізації показників.

Способи елімінування: ланцюгові підстановки, абсолютні і відносні різниці, пропорційний розподіл, інтегральний спосіб.

Основні особливості системного підходу, етапи системного аналізу, переваги застосування системного аналізу.

Види порівнянь. Вимоги, які пред'являються до забезпечення порівнянності даних. Прийоми нейтралізації цінового фактору, обсягу виробництва, структури і асортименту.

Види відносних величин: виконання плану, планового завдання, динаміки, структури, координат, інтенсивності, ефективності. Базисні і ланцюгові відносні величини динаміки. Види середніх величин: середня арифметична, середня арифметична зважена, середня гармонійна, середня хронологічна.

Значення графіків, загальні правила побудови графіків, види графіків. Правила побудови таблиць. Види таблиць.

Прийоми групувань і вибірки. Динамічні ряди. Балансові зіставлення. Застосування балансового методу для перевірки, ув'язки й достовірності звітних даних. Використання

балансових розрахунків для визначення величини невідомих показників і факторів. Сальдовий метод, його можливості в аналізі.

Визначення евристичних прийомів, сфера і мета застосування. Методи ненаправленого і направленого пошуку і їх характеристика.

Лінійне й нелінійне програмування, теорія ігор, теорія масового обслуговування, дослідження операцій. Особливості їх використання в аналізі господарської діяльності, місце та межі застосування.

Поняття, типи, та завдання факторного аналізу. Види детермінованих факторних моделей. Способи моделювання мультиплікативних, адитивних, кратних факторних моделей.

Сутність, призначення і сфера застосування способів пропорційного ділення, інтегрального і логарифмічного.

Порядок і алгоритми розрахунку впливу факторів способом пропорційного ділення, інтегральним і логарифмічним способами.

Питання для самоконтролю

1. Що таке метод економічного аналізу?
2. Які знаєте характерні особливості методу економічного аналізу?
3. Назвіть і розкрийте різні погляди вчених щодо класифікації методів і прийомів економічного аналізу.
4. Назвіть і охарактеризуйте неформальні методи економічного аналізу.
5. Назвіть і охарактеризуйте формалізовані методи економічного аналізу.
6. Які методичні прийоми елімінування Ви знаєте. Охарактеризуйте сутність кожного.

Тести для самоконтролю

Виберіть один або кілька варіантів правильних відповідей

1. Абсолютний розмір 1% приросту продукції обчислюється відношенням:
  - а. темпу зростання продукції до абсолютного приросту;
  - б. фактичного випуску продукції до планового;
  - в. абсолютного приросту до його темпу;
  - г. абсолютного приросту за звітний період до абсолютного рівня базового періоду.
2. Прибутковість активів, продаж, витрати на гривну продукції – це відносні величини:
  - а. інтенсивності;
  - б. динаміки;
  - в. структури;
  - г. ефективності.
3. Прийоми групування доцільно використовувати при:
  - а. порівнянні показників;
  - б. великій кількості даних;
  - в. співвідношенні ефекту з ресурсами;
  - г. співвідношенні частин цілого між собою.
4. Прийомами елімінування є:
  - а. відносні різниці;
  - б. теорія ігор;
  - в. дослідження операцій;
  - г. відносні величини.
5. До логічних прийомів економічного аналізу не відносять:
  - а. порівняння;
  - б. групування;
  - в. балансовий;
  - г. методи елімінування.
6. Характеризують розвиток якогось явища у відповідному середовищі показники:
  - а. інтенсивності;
  - б. структури;
  - в. координації;
  - г. ефективності.

7. Сукупність аналітичних способів та прийомів дослідження багатосторонньої діяльності підприємства:

- а. система;
- б. методика;
- в. функції ;
- г. принципи.

8. Ступінь народжуваності населення – це відносна величина :

- а. координації;
- б. динаміки;
- в. ефективності;
- г. інтенсивності.

9. За графічним зображенням графіки є:

- а. аналітичні;
- б. ілюстративні;
- в. просторові;
- г. інформаційні.

10. Маючи дані, визначити темп приросту обсягу продукції:

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Обсяг виробництва продукції, грн.	120	180

- а. 50;
- б. 60;
- в. 150;
- г. 160.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Дати відповідь на теоретичні питання

1. Системний підхід в АГД.
2. Особливості використання прийому порівняння в економічних дослідженнях.
3. Способи середніх та відносних величин.
4. Використання табличного та графічного способу в АГД.
5. Евристичні прийоми дослідження.
6. Застосування групувань і балансового способу в аналітичних дослідженнях.
7. Характеристика методів оптимізації показників.
8. Факторний аналіз.
9. Використання в економічному аналізі інтегрального способу, способів пропорційного ділення і логарифмування.

Рекомендована література

основна: 2, 9, 12, 26;
додаткова: 30, 40, 41, 52, 53, 55,56, 62.

Тема 3. Інформаційна база та організація аналізу господарської діяльності

Перелік питань, що розкривають дану тему

1. Етапи розвитку АГД.
2. Класифікація видів АГД .
3. Техніко – економічний або управлінський аналіз.
4. Фінансовий аналіз.
5. Оперативний аналіз.
6. Порівняльний або міжгосподарський аналіз.
7. Функціонально-вартісний аналіз.
8. Системний або комплексний аналіз.

9. Стратегічний аналіз.
10. Маржинальний аналіз.
11. SWOT – аналіз та інституційний аналіз.
12. Інформаційна база економічного аналізу.
13. Організація та етапи економічного аналізу.

Ключові слова і терміни. Інформація, фінансова звітність, статистична звітність, класифікація видів інформації на підприємстві.

Стислий зміст теми

Інформація як важливий ресурс сучасної ринкової економіки. Система інформаційного забезпечення підприємства. Гласність і конфіденційність інформації. Техніко-економічні показники як база аналізу господарської діяльності. Вимоги, яким повинна відповідати система показників. Характеристика і класифікація найважливіших видів інформації на підприємстві. Поділ інформації на табличну, графічну і текстову. Інші підходи до класифікації даних.

Комп'ютерні технології аналітичних робіт. Розробка і класифікація аналітичних задач. Створення автоматизованого банку даних.

Перевірка достовірності джерел інформації, які використовуються в аналізі. Перевірка за зовнішніми прикметами (за формою) і за змістом. Методи перевірки якості звітності підприємства.

Загальні методичні принципи організації аналізу. Організація аналізу господарської діяльності в галузях економіки України та на підприємствах. Особливості організації проведення аналізу в статистичних, фінансово – кредитних і в установах управління галузями економіки. Складові елементи організації аналітичної роботи на підприємстві. Порядок складання програми аналізу. Узгодження дій та заохочення виконавців аналізу. Основні етапи аналітичного дослідження та їх зміст. Аналітична обробка економічної інформації. Узагальнення й оформлення результатів аналізу діяльності підприємства. Використання пропозицій аналітиків для поліпшення роботи підприємства.

Зміст та інформаційна база фінансового аналізу. Спрямованість на вивчення узагальнюючих результативних і фінансових показників діяльності підприємства і задоволення в першу чергу зовнішніх організацій та аналітиків.

Класифікація аналізу господарської діяльності *за галузевою ознакою* (галузевий, міжгалузевий); *за роллю в управлінні* (управлінський, фінансовий); *за періодом дослідження* (попередній (перспективний, прогнозний), наступний (подальший, ретроспективний, історичний)); *за просторовою ознакою* (внутрішньогосподарський, міжгалузевий); *за ступенем охоплення об'єктів* (комплексний, тематичний); *за об'єктами управління* (техніко – економічний, статистико – економічний, фінансово – економічний, аудиторський, соціально – економічний, економіко – екологічний, маркетинговий, моніторинг); *за методикою вивчення об'єктів* (порівняльний, діагностичний, факторний, маржинальний, деференціонально – вартісний аналіз, стохастичний, економіко – математичний); *за суб'єктами* (внутрішній, зовнішній). Інші ознаки класифікацій аналізу господарської діяльності.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть і розкрийте різні погляди вчених щодо класифікації видів економічного аналізу.
2. Назвіть і розкрийте основні етапи проведення економічного аналізу.
3. Порівняйте мету підготовчого, виконавчого і заключного етапів аналітичного дослідження.
4. Які організаційні заходи включає підготовчий етап організації економічного аналізу?
5. Охарактеризуйте виконавчий етап економічного аналізу.
6. З яких заходів складається заключний етап аналізу?
7. На якому етапі відбувається використання резервів та визначення шляхів підвищення ефективності господарювання підприємства.

Тести для самоконтролю

Виберіть один або кілька варіантів правильних відповідей

1. Автор праці „Основи політичної економії”:
  - a. М.І. Туган-Барановський

- б. М. Драгоманов
 в. А.Д.Шеремет
 г. Н.А. Русак
2. Внутріфірмовий та міжфірмовий аналіз – це поділ аналізу за :
- просторовою ознакою;
  - об'єктами управління;
  - періодом дослідження;
  - галузевою ознакою.
3. За суб'єктами економічний аналіз ділиться на:
- попередній, наступний;
  - внутрішній, зовнішній;
  - комплексний, тематичний;
  - управлінський, фінансовий.
4. За роллю в управлінні економічний аналіз є :
- управлінський та фінансовий;
  - технічний та механічний;
  - аналітичний та систематичний;
  - функціональний та вартісний.
5. Аналіз, який призначений для розгляду явищ і процесів з позицій майбутнього:
- перспективний;
  - внутрішньогосподарський;
  - наступний;
  - комплексний.
6. За періодом дослідження економічний аналіз є :
- ситуаційний і заключний;
  - комплексний;
  - тематичний;
  - зовнішній.
7. Аналіз, що проводиться до здійснення господарських операцій:
- наступний;
  - подальший;
  - ретроспективний;
  - прогнозний.
8. Важливим завданням перспективного аналізу є:
- оцінка очікуваного виконання прогнозних планів та програм;
  - детальне вивчення ходу виконання планових та програмних завдань;
  - оцінка господарських ситуацій;
  - викривати причини, що обумовлюють відхилення від програми розвитку.
9. Аналіз, який проводиться безпосередньо в процесі виробництва :
- оперативний ситуаційний аналіз;
  - заключний;
  - комплексний;
  - підсумковий.
10. Залежно від об'єктів управління розрізняють види аналізу:
- міжгалузевий, галузевий;
  - техніко-економічний, соціально-статистичний;
  - внутрішній, зовнішній;
  - порівняльний, факторний.

Завдання для самостійної роботи

- Завдання 1. Дати відповідь на теоретичні питання
1. Техніко – економічний або управлінський аналіз.
  2. Фінансовий аналіз.
  3. Оперативний аналіз.
  4. Порівняльний або міжгосподарський аналіз.

4. Функціонально-вартісний аналіз.
6. Системний або комплексний аналіз.
7. Стратегічний аналіз.
8. Маржинальний аналіз.
9. SWOT – аналіз та інституційний аналіз.
10. Інформаційна база економічного аналізу.

Рекомендована література

основні: 4, 11, 15, 18, 27;
додаткові: 34, 35, 40, 55, 58, 62.

Тема 4. Аналіз виробництва та реалізації продукції

Перелік питань, що розкривають дану тему

1. Аналіз динаміки виробництва продукції.
2. Аналіз асортименту продукції.
3. Аналіз структури випуску продукції.
4. Аналіз ритмічності виробництва.
5. Аналіз якості продукції.
6. Аналіз браку виробництва і рекламації.

Ключові слова і терміни. Валова продукція, товарна продукція, реалізована продукція, асортимент, номенклатура, структура, якість, ритмічність.

Стислий зміст теми

Мета і завдання аналізу виробництва продукції (робіт, послуг). Об'єкти аналізу. Інформаційна база аналізу. Показники обсягу виробництва продукції: узагальнюючі, натуральні, умовно – натуральні, трудові, вартісні. Аналіз обсягу і динаміки виробництва продукції: виконання плану виробництва продукції в цілому по підприємству, в розрізі видів продукції і в розрізі структурних підрозділів; динаміка обсягу виробництва (базисні і ланцюгові темпи зростання і приросту, середньорічні темпи зростання і приросту; чинники, що впливають на зміну обсягу виробництва продукції).

Визначення асортименту і номенклатури. Мета аналізу. Способи виконання плану за асортиментом: спосіб найменшого відсотку; за питомою вагою окремих виробів, за якими не виконано план (коефіцієнт номенклатурності); середній відсоток. Аналіз розширення та оновлення асортименту. Причини, що впливають на асортимент продукції. Способи визначення суми недоданої продукції за рахунок невиконання плану за асортиментом)

Визначення якості продукції. Мета, завдання і джерела інформації. Узагальнюючі, індивідуальні і непрямі показники оцінки якості продукції. Послідовність аналізу. Способи узагальненої оцінки виконання плану по якості: спосіб першосортних одиниць; спосіб порівняння середньозважених цін; спосіб порівняння відсотків виконання плану у вартісному й натуральному вираженні; бальний спосіб; середній коефіцієнт сортності.

Механізм впливу структури виробництва продукції на обсяг її випуску в вартісному вираженні і на інші економічні показники. Виконання плану виробництва за структурою. Визначення впливу фактора асортиментно – структурних зрушень у виробництві на обсяг товарної продукції. Виявлення структурних зрушень шляхом порівняння темпів зростання обсягу продукції у вартісному вираженні з темпами зростання обсягу продукції в трудовому вираженні. Причини невиконання плану за структурою.

Поняття ритмічності випуску продукції і ритмічності виробництва. Прямі і непрямі показники ритмічності виробництва. Порядок розрахунку коефіцієнтів ритмічності, варіації, аритмічності. Підрахунок резервів збільшення випуску продукції у зв'язку з неритмічною роботою. Причини, що впливають на ритмічність випуску продукції.

Аналіз залишків незавершеного виробництва.

Поняття про брак у виробництві і рекламацію. Класифікація браку у виробництві.

Методика аналізу втрат від браку. Визначення рівня браку. Визначення втраченої продукції за рахунок допущеного браку. Причини зниження якості продукції. Методика аналізу реклаमाцій.

Основні формули та визначення

Валова продукція – вартісне вираження загального обсягу виготовленої за певний період продукції (товарів, робіт, послуг).

Асортимент – перелік усіх видів продукції, що виробляється, із зазначенням обсягів випуску.

Номенклатура – перелік найменувань продукції з вказівкою її обсягу випуску по кожному виду; характеризує тільки кількість і різноманітність продукції.

Способи оцінки виконання плану за асортиментом:

- спосіб найменшого числа: по питомій вазі в загальному переліку найменувань виробів, по яким виконаний план виробництва продукції;
- по середньому відсотку, який розраховується як відношення загального фактичного випуску продукції в межах плану до загального планового випуску продукції.

Оновлення асортименту – це процес заміни застарілих зразків продукції на сучасні та технічно досконалі або випуск принципово нової продукції.

К оновлення асортименту –

- 1)
$$\frac{\text{Кількість нових виробів}}{\text{Загальна кількість продукції}}$$
$$\frac{\text{Вартість вироблених нових видів продукції}}{\text{Загальна вартість товарної продукції}}$$
- 2)
$$\frac{\text{Вартість вироблених нових видів продукції}}{\text{Загальна вартість товарної продукції}}$$

Структура – співвідношення окремих виробів у загальному обсязі виробництва.

Якість – здатність продукції задовольняти потреби споживача відповідно до її призначення.

Показники якості продукції - Загальні (сортність, марочність, строк служби і надійність, вміст корисних речовин або шкідливих домішок тощо)

Побічні (гарантійний термін роботи, наявність рекламацій, їхня кількість і вартість, кількість і сума штрафів за поставку неякісної продукції, відсоток браку, відповідність моді, наявність і рівень попиту на даний виріб)

Основні способи оцінки виконання лану за сортністю - спосіб першосортних одиниць;
спосіб порівняння середньозважених цін;
спосіб порівняння відсотків виконання плану у вартісному й натуральному вираженні

Рівень браку - відношення вартості браку до виробничої собівартості товарної продукції.

Ритмічність - рівномірний випуск продукції у відповідності із графіком в обсязі та асортименті, які передбачені планом.

Коефіцієнт ритмічності – відношення обсягу продукції, яка зарахована у виконання плану до планового випуску продукції.

Коефіцієнт варіації – відношення середньоквадратичного відхилення від планового завдання за добу (декаду, місяць, квартал) до середньодобового (середньодекадного, середньомісячного, середньоквартального) планового випуску продукції.

Коефіцієнт ритмічності – сума позитивних і негативних відхилень в випуску продукції від плану за кожний день (тиждень, декаду).

Резерви зростання обсягу виробництва (внутрішні) - Поліпшення використання трудових ресурсів (чисельність і кваліфікація робітників; використання робочого часу; продуктивність праці)

Краще використання основних засобів (наявність основних виробничих засобів; склад і технічний стан; використання основних виробничих фондів)

Ефективне використання матеріальних ресурсів (забезпеченість матеріальними ресурсами; ритмічність постачання; якість і комплектність сировини і матеріалів; організація зберігання й використання матеріалів)

Питання для самоконтролю

1. Назвіть показники, що використовуються при аналізі обсягу виробництва продукції.
2. Назвіть можливі причини зміни обсягів виробництва продукції.
3. Назвіть способи розрахунку показників виконання плану за асортиментом, дайте їм характеристику.
4. Назвіть показники якості продукції.
5. Які основні способи виконання плану за сортністю? Дайте їм характеристику.
6. Який порядок розрахунку коефіцієнтів структури випуску продукції?
7. Назвіть непрямі показники якості продукції. Як здійснюється аналіз бракованої продукції?
8. Назвіть порядок розрахунку коефіцієнтів, що характеризують ритмічність виробництва.
9. Які фактори впливають на ритмічність випуску продукції?
10. Як підрахувати втрати обміну виробленої продукції за рахунок наявності браку у виробництві?
11. Назвіть резерви зростання обсягу виробництва.

Тести для самоконтролю

Виберіть один або кілька варіантів правильних відповідей

1. Якщо коефіцієнт ритмічності дорівнює 1:
  - а. збільшується обсяг незавершеного виробництва;
  - б. підприємство працює ритмічно;
  - в. підприємство працює неритмічно;
  - г. фактична ритмічність відповідає плановій.
2. Номенклатура– це:
  - а. випуск продукції за рік;
  - б. план випуску продукції в натуральних одиницях;
  - в. назви продукції;
  - г. види продукції.
3. Здатність продукції задовольняти потреби споживача відповідно до її призначення:
  - а. брак продукції;
  - б. кількість продукції;
  - в. якість продукції;
  - г. структура продукції.
4. Показник якості роботи, налагодженості технологічних процесів та організації виробництва:
  - а. рівень браку;
  - б. кількість браку;
  - в. вартість браку;
  - г. поправність браку.
5. Коефіцієнт додержання планової структури :
  - а. плановий обсяг випуску продукції / фактичний її випуск;
  - б. фактичний випуск продукції;
  - в. плановий випуск продукції x фактичний випуск товарної продукції;
  - г. фактичний випуск продукції x на обсяг продукції за плановою структурою.
6. Зберігати у фактичному випуску продукції заплановане співвідношення окремих їх видів:
  - а. виконати план за номенклатурою;
  - б. виконати план за структурою;
  - в. виконати план за асортиментом;
  - г. виконати план за ритмічністю випуску.

7. Дотримання у фактичному випуску продукції запланованих співвідношень між окремими її видами:
- дотримання позапланової структури;
  - дотримання планової структури;
  - дотримання фактичної структури;
  - дотримання виробничої структури.
8. Втрати, які бере на свій рахунок, тобто на собівартість, підприємство:
- загальні втрати;
  - кількісні втрати;
  - втрати від браку;
  - витрати на виготовлення браку.
9. Товарна продукція за виключенням матеріальних і суми амортизаційних відрахувань:
- товар;
  - праця;
  - чиста продукція;
  - валова продукція.
10. Одним із побічних показників якості продукції є:
- строк служби;
  - сортиність;
  - марочність;
  - брак.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Дати відповідь на теоретичні питання

- Аналіз динаміки виробництва продукції.
- Аналіз ритмічності виробництва.
- Аналіз браку виробництва і рекламації.

Завдання 2. Вирішити практичне завдання

Завдання 2.1. За даними, наведеними в таблиці, побудуйте модель формування обсягу товарної продукції під впливом чинників праці. Розрахуйте величину впливу кожного із чинників на відхилення випуску продукції. Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Обсяг товарної продукції	236000	225500
Середньоспискова чисельність працюючих, чол	400	410
Середньоспискова чисельність працюючих, чол	356	375

Завдання 2.2. Скласти баланс товарної продукції. Обрахувати вплив факторів на зміну обсягу виробництва продукції. Зробити висновки.

Показники	Залишок продукції на початок року	Випуск товарної продукції	Залишок продукції на кінець року	Реалізовано продукції
За планом	1000		1200	2100
Фактично	1100		980	2300

Завдання 2.3. Проаналізувати виконання плану по обсягу виробництва продукції, визначити базові і ланцюгові темпи росту, середньорічний темп росту і приросту. Зробити висновки.

Роки	Товарна продукція, тис. грн.	
	за планом	фактично
1	500	560

2	510	499
3	490	501
4	520	510

Завдання 2.4. За наведеними в таблиці даними проаналізувати різними способами рівень виконання завдань по випуску товарної продукції в цілому по підприємству і за асортиментом. Зробити висновки.

Види виробів	Відпускна ціна за одиницю, грн.	Випуск продукції в натуральному вираженні	
		за планом	фактично
А	40	180	160
Б	60	100	110
В	35	210	200
Г	70	150	125
Д	50	110	130

Завдання 2.5. Способом середнього відсотку проаналізувати виконання плану виробництва продукції по асортименту. Зробити висновки.

Вироби	Товарна продукція, тис. грн.		Виконання плану, %	Продукція, зарахована у виконання плану по асортименту, тис. грн.
	за планом	фактично		
А	500	480		
Б	610	640		
В	450	430		
Г	800	750		
Всього:				

Завдання 2.6. Розрахувати вплив структурних зрушень на обсяг випуску продукції. Зробити висновки.

Вид продукції	За планом		фактично		фактично при плановій структурі, тис. шт.	зараховано у виконання плану за структурою, тис. шт.	Структурні зрушення, тис. шт.	
	кількість, тис. шт.	питома вага, %	кількість, тис. шт.	питома вага, %			при збільшенні частки	при зменшенні частки
А	190		180					
Б	250		240					
В	300		360					
Разом:								

Завдання 2.7. Визначити виконання плану по якості за допомогою середнього коефіцієнту сортності. Зробити висновки.

Сорт продукції	Ціна за штуку, тис. грн.	За планом		Фактично		Відхилення, +,-	
		кількість, тис. шт.	сума, тис. грн.	кількість, грн. шт.	сума, тис. грн.	кількість, тис. шт.	сума, млн. грн.
I	80	400		420			
II	50	210		190			
III	25	180		170			
Разом							

Завдання 2.8. За даними таблиці визначити плановий і фактичний рівень браку та розрахувати втрати товарної продукції за рахунок допущеного браку. Зробити висновки.
тис. грн.

Показники	За планом	Фактично
Собівартість забракованої продукції	100	110
Витрати на виправлення браку	70	50
Виробнича собівартість	3100	3300
Вартість товарної продукції	4200	4400

Рекомендована література

основна: 1, 6, 7, 8, 13, 14, 19, 20;
додаткова: 29, 47, 48, 50, 51, 57.

Тема 5. Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання

Перелік питань, що розкривають дану тему

1. Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами.
2. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів.
3. Аналіз матеріаломісткості окремих видів продукції та питомої матеріаломісткості.
4. Аналіз прибутку на гривну матеріальних витрат.
5. Резерви збільшення обсягів випуску продукції за рахунок предметів праці.

Ключові слова і терміни. Матеріальні ресурси, запаси, ритмічність, матеріаломісткість, матеріаловіддача, матеріальні витрати.

Стислий зміст теми

Поняття про матеріальні ресурси відповідно до П(С)БО № 9 «Запаси». Значення аналізу матеріальних ресурсів, його завдання і джерела інформації.

Оцінка потреби підприємства в матеріальних ресурсах.

Оцінка обґрунтованості та ефективності планів матеріально – технічного забезпечення, його взаємозв'язок з планом виробництва. Оцінка забезпеченості плану поставок в матеріальних ресурсах укладеними договорами на поставку (коефіцієнт забезпеченості за планом, фактичний, коефіцієнт забезпечення потреби джерелами покриття, коефіцієнт задоволення потреб, коефіцієнт виконання договорів.

Оцінка вибору постачальників матеріальних ресурсів.

Аналіз обсягу та асортименту матеріальних ресурсів, що постачаються. Аналіз виконання плану по строкам поставки (ритмічності). Підрахунок втрат продукції через недопоставку матеріалів і низьку їх якість, через заміну матеріалів, зміни цін на матеріали, простоїв у зв'язку з порушенням графіку поставок).

Показники, що характеризують ефективність використання матеріальних ресурсів:

узагальнюючі – матеріаловіддача, матеріаломісткість, коефіцієнт співвідношення темпів зростання обсягів виробництва і матеріальних витрат, питома вага матеріальних витрат в собівартості продукції, коефіцієнт матеріальних витрат, прибуток на гривню використання матеріальних витрат, швидкість обороту матеріальних ресурсів, оборотність матеріальних ресурсів, термін зберігання запасів;

часткові (індивідуальні) – сировиномісткість, матеріаломісткість, паливомісткість, енергомісткість, питома матеріаломісткість, питома параметрична матеріаломісткість, питома конструктивна матеріаломісткість, питома відносна матеріаломісткість тощо.

Аналіз загальної матеріаломісткості продукції: структурно – логічна модель факторного аналізу загальної матеріаломісткості. Фактори (внутрішні, зовнішні), що впливають на матеріаломісткість продукції. Факторний аналіз загальної матеріаломісткості продукції. Вплив матеріальних ресурсів на обсяг виробництва продукції).

Залежність матеріаломісткості окремих виробів від питомої матеріаломісткості і відпускної ціни на продукцію. Розрахунок впливу кількості витрачених матеріальних ресурсів на випуск виробів і їх ціни на зміну питомої матеріаломісткості. Залежність питомої матеріаломісткості від витрат матеріалів на одиницю продукції, ціни на матеріальні ресурси та відпускної ціни на продукцію. Причини змін кількості витрачених матеріальних ресурсів на одиницю продукції.

Факторна модель прибутку на 1 гривню матеріальних витрат. Оцінка динаміки, виконання плану, факторний аналіз прибутку на 1 гривню матеріальних витрат.

Вплив змін у виконанні плану матеріально – технічного постачання, змін залишків матеріалів на складі, змін матеріаловіддачі на зростання обсягу виробництва продукції.

Забезпеченість матеріальними запасами в днях - відношення фактичного обсягу запасу n – виду матеріалу до його середньодобового споживання.

Матеріаломісткість продукції – відображає рівень матеріальних витрат (без амортизації) на кожну гривню товарної продукції; розраховується як відношення суми всіх матеріальних витрат до вартості товарної продукції.

Матеріаловіддача – характеризує вихід продукції з кожної гривні витрачених матеріальних ресурсів, це показник, обернений до матеріаломісткості.

Рівень використання матеріальних ресурсів – це питома вага матеріальних витрат у собівартості матеріальних ресурсів продукції, розраховується як відношення суми матеріальних витрат до повної собівартості продукції.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні завдання аналізу матеріалів.
2. Які методичні прийоми використовуються при аналізі матеріалів?
3. Які підрозділи підприємства займаються аналізом матеріалів?
4. Для чого аналізувати забезпеченість підприємства матеріалами?
5. Назвіть та охарактеризуйте основні показники ефективності використання матеріалів.
6. Назвіть резерви підвищення ефективності використання матеріалів.
7. Як визначити, чи забезпечене підприємство у повному обсязі матеріалами?
8. У чому суть аналізу матеріаломісткості продукції?
9. Як визначається вплив на питому матеріаломісткість продукції норми і ціни?
10. Як підрахувати резерв збільшення обсягу продукції за рахунок зниження її матеріаломісткості?
11. Як здійснюється аналіз ритмічності надходження матеріальних ресурсів?

Тести для самоконтролю

Виберіть один або кілька варіантів правильних відповідей

1. Відношення суми матеріальних витрат до вартості виготовленої продукції – це:

- а. матеріаловіддача;
  - б. коефіцієнт матеріальних витрат;
  - в. матеріаломісткість;
  - г. питома вага матеріальних витрат.
2. Не є основними факторами, які впливають на матеріальні витрати:
- а. собівартість продукції;
  - б. зміна цін на матеріали;
  - в. зміна норми витрат матеріалів;
  - г. зміна цін на електроенергію.
3. Матеріаломісткість продукції визначається за формулою:
- а. собівартість продукції : сума матеріальних витрат;
  - б. сума матеріальних витрат : обсяг продукції в натуральних одиницях;
  - в. сума матеріальних витрат : вартість виготовленої продукції;
  - г. сума матеріальних витрат : собівартість продукції.
4. На матеріальні витрати впливають:
- а. собівартість продукції;
  - б. сума кредитів;
  - в. ціна одного кілограму матеріалів;
  - г. витрати матеріалів.
5. Зменшення обсягу продукції в зв'язку з недопоставкою матеріалів визначається як співвідношення:
- а. кількості недопоставок матеріалів певного виду до обсягу виробництва продукції;
  - б. різниці між фактично поставленими матеріалами і плановою їх потребою до норми їх витрачання на одиницю продукції ;
  - в. кількості матеріалів певного виду до всієї кількості матеріалів;
  - г. кількості людино – годин простою у зв'язку з відсутністю матеріалів до планового середньогодинного виробітку продукції.
6. В процесі аналізу визначено, що коефіцієнт матеріальних затрат складає 1,02. Це означає, що:
- а. план по виробленій продукції виконаний на 102%;
  - б. планова сума матеріальних затрат складає 102%;
  - в. допущено економію матеріальних затрат;
  - г. допущено перевитрати матеріальних витрат.
7. Загальна матеріаломісткість не залежить від:
- а) структури виробленої продукції;
  - б) норми витрат матеріалів на одиницю продукції;
  - в) цін на матеріальні ресурси і на готову продукцію;
  - г) продуктивності праці.
8. Потреба в зовнішніх джерелах покриття потреб підприємства в матеріальних ресурсах визначається як:
- а. різниця між загальною потребою і сумою власних внутрішніх джерел покриття;
  - б. сума внутрішніх джерел покриття і матеріальних ресурсів, які надійшли від постачальників;
  - в. відношення матеріальних ресурсів, що надійшли від постачальників до їх планової потреби;
  - г. загальна потреба в матеріальних ресурсах.
9. Для визначення питомої ваги матеріальних витрат у собівартості продукції потрібно:
- а. знайти частку суми матеріальних витрат у повній собівартості виготовленої продукції;
  - б. розділити повну собівартість продукції на виробничу собівартість;
  - в. загальні витрати розділити на витрати матеріалів;
  - г. від загальних витрат відняти частку кожного елементу.
10. Коефіцієнт співвідношення темпів зростання обсягів виробництва і матеріальних витрат – це:
- а. відношення індексу валової продукції до індексу матеріальних витрат;
  - б. різниця між сумою товарної продукції і сумою матеріальних витрат;
  - в. добуток ціни продукції і її кількості;
  - г. відношення матеріальних витрат до повної собівартості виготовленої продукції.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Дати відповідь на теоретичні питання

1. Аналіз матеріаломісткості окремих видів продукції та питомої матеріаломісткості.
2. Аналіз прибутку на гривну матеріальних витрат.
3. Резерви збільшення обсягів випуску продукції за рахунок предметів праці.

Завдання 2. Вирішити практичне завдання

Завдання 2.1. За даними таблиці проаналізувати забезпеченість потреб в матеріальних ресурсах і фактичне їх виконання. Зробити висновки.

Матеріали	Планова потреба, т	Джерела покриття потреб, т		Заключено договорів, т	Надійшло від постачальників, т	Забезпеченість потреб договорами, %		Виконання договорів, %
		внутрішні	зовнішні			за планом	фактично	
А	1800	450		1600	1500			
Б	2100	280		1100	1000			

Завдання 2.2. Встановити виконання плану по випуску продукції за звітний період. Розрахувати вплив на обсяг продукції змін витрат матеріальних ресурсів та матеріаломісткості продукції. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично	Відхилення, +,-
Витрати матеріальних ресурсів, тис. грн	4600	9300	
Обсяг продукції, тис. грн	8300	8560	
Матеріаломісткість продукції			

Завдання 2.3. Розрахувати вплив факторів на зміну обсягу продукції. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично
Товарна продукція, тис. грн	1340	1353
Витрати основних матеріалів, тис. грн	470	486
Матеріаловіддача продукції, коп		

Завдання 2.4. За даними таблиці проаналізувати забезпеченість потреб в матеріальних ресурсах і фактичне їх виконання. Зробити висновки.

Матеріали	Планова потреба, т	Джерела покриття потреб, т		Заключено договорів, т	Надійшло від постачальників, т	Забезпеченість потреб договорами, %		Виконання договорів, %
		внутрішні	зовнішні			за планом	фактично	
А	1800	450		1600	1500			
Б	2100	280		1100	1000			

Завдання 2.5. Проаналізувати забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами відповідно до укладених договорів. Зробити висновки.

Матеріальні ресурси	Потреби підприємства з урахуванням залишків, тис.грн	Укладено договорів тис.грн	Відхилення від плану		Коефіцієнт забезпеченості, %
			більше	менше	
Сталь	73300	70000			
Труби	2500	2400			
Металеві вироби	1900	2805			
Разом по підприємству					

Рекомендована література

основна: 4, 8, 15, 20, 26, 27;

додаткова: 42, 47, 48, 56, 57.

Тема 6. Аналіз ефективності використання основних засобів

Перелік питань, що розкривають дану тему

1. Значення, завдання і джерела аналізу необоротних активів підприємства.
2. Аналіз складу, динаміки та структури основних засобів.
3. Аналіз технічного стану основних засобів.
4. Аналіз ефективності використання основних засобів.
5. Аналіз організаційно-технічного рівня виробництва.
6. Аналіз використання обладнання.
7. Аналіз використання виробничих потужностей підприємства.
8. Резерви збільшення випуску продукції, фондівіддачі і рентабельності фондів.
9. Аналіз нематеріальних активів.

Ключові слова і терміни. Основні засоби, рентабельність фондів, фондівіддача, фондомісткість, рентабельність, коефіцієнт інтенсивності.

Стислий зміст теми

Поняття основних засобів. Основні завдання аналізу та джерела інформації. Мета аналізу ефективності використання основних засобів підприємства.

Вивчення наявності основних засобів, їхньої динаміки та структури. Аналіз руху і технічного стану основних засобів.

Аналіз інтенсивності та ефективності використання основних засобів. Узагальнюючі та індивідуальні показники. Рентабельність фондів, фондівіддача основних засобів, фондівіддача активної частини основних засобів, фондомісткість, відносна економія основних фондів. Рентабельність капіталу вкладеного в основні засоби.

Етапи аналізу використання виробничої потужності підприємства. Показники, що характеризують ступінь виробничих потужностей, фактор зміни їх величини.

Сутність аналізу використання технологічного обладнання. Характеристика ступеня екстенсивного завантаження обладнання. Характеристика ступеня інтенсивного завантаження обладнання. Коефіцієнт інтенсивності.

Основні джерела резервів збільшення випуску продукції і підвищення рівня фондівіддачі. Методика їх підрахунку.

Структура основних фондів - відношення окремих видів основних фондів до їх загальної вартості.

Коефіцієнт зносу - характеризує ту частку вартості основних фондів, що її списано на витрати виробництва в попередніх періодах, розраховується як відношення суми зносу основних фондів до первісної вартості основних фондів.

Коефіцієнт придатності – характеризує частку не перенесену на створюваний продукт, розраховується як відношення залишкової вартості основних фондів до первісної вартості основних фондів.

Коефіцієнт оновлення основних фондів - характеризує інтенсивність введення в дію основних фондів, показує частку введених основних фондів за визначений період у загальній вартості основних фондів на кінець звітного періоду, розраховується як відношення вартості введених основних фондів за звітний рік до загальної вартості основних виробничих фондів на кінець періоду.

Коефіцієнт вибуття основних фондів – характеризує рівень інтенсивності вибуття основних фондів зі сфери виробництва, розраховується як відношення вартості вибулих основних фондів за звітний рік до загальної вартості основних виробничих фондів на початок періоду.

Коефіцієнт приросту основних фондів – характеризує рівень приросту основних фондів або окремих його груп за певний період, розраховується як відношення приросту основних фондів до вартості основних виробничих фондів на початок періоду.

Фондоозброєність праці – відношення середньорічної вартості основних виробничих фондів основного виду діяльності до кількості робітників у найбільшу зміну.

Рівень технічної озброєності праці – відношення середньорічної вартості активної частини основних фондів до кількості робітників у найбільшу зміну.

Фондовіддача - виробництво продукції на 1 гривню основних фондів, Розраховується як відношення вартості виготовленої продукції до середньорічної вартості основних виробничих фондів.

Фондомісткість – показує, скільки в середньому (за вартістю) використовується на підприємстві основних виробничих фондів для виготовлення продукції на 1 гривню, це показник обернений до фондовіддачі.

Календарний фонд часу – максимально можливий час роботи обладнання, розраховується множенням кількості календарних днів на 24 години.

Режимний фонд часу – кількість робочих змін помножити на кількість робочих годин у зміні.

Плановий фонд часу – режимний фонд часу мінус час перебування обладнання в плановому ремонті та модернізації.

Рівень використання обладнання за часом характеризується коефіцієнтами екстенсивного завантаження обладнання (відношення фактичного фонду часу роботи обладнання до загального фонду часу (календарного, режимного, планового)).

Рівень використання обладнання за потужністю характеризується коефіцієнтом інтенсивного використання обладнання (відношення фактичної часової продуктивності одиниці обладнання до планової).

Коефіцієнт інтегрального завантаження – добуток коефіцієнта екстенсивного і коефіцієнта інтенсивного використання обладнання.

К змінності =
$$\frac{\text{Загальна кількість відпрацьованих машино-змін}}{\text{Кількість машино-днів, відпрацьованих обладнанням}}$$

або
$$\frac{\text{Кількість відпрацьованих годин одиницею обладнання}}{\text{Тривалість однієї зміни x кількість діб роботи}}$$

Резерви зростання фондовіддачі – збільшення обсягу виробництва продукції і скорочення середньорічної вартості основних виробничих фондів

Питання для самоконтролю

1. Як розрахувати показники забезпеченості підприємства устаткуванням, виробничими площами?
2. Назвати та охарактеризувати показники, що характеризують технічний стан основних фондів.
3. Які фактори впливають на використання основних фондів?
4. У чому суть аналізу фондовіддачі?
5. Які фактори впливають на рівень фондовіддачі?
6. Які показники характеризують організаційно-технічний рівень виробничого процесу?
7. Назвіть показники і фактори ефективності використання виробничих потужностей та устаткування.
8. У чому суть аналізу інтенсивних та екстенсивних факторів використання обладнання?
9. Поясніть методика аналізу нематеріальних активів.
10. Назвіть порядок розрахунку впливу основних фондів на обсяг виробництва продукції.

Тести для самоконтролю

Виберіть один або кілька варіантів правильних відповідей

2. Відношення обсягу продукції до середньорічної вартості основних промислово-виробничих фондів - це:
- коефіцієнт зносу основних фондів;
  - фондомісткість;
  - фондовіддача;
  - рентабельність.
3. Фондовіддача - це відношення...
- середньорічної вартості основних фондів до вартості товарної продукції;
  - вартість всіх основних фондів до питомої ваги окремих основних фондів;
  - вартості товарної продукції до середньорічної вартості основних фондів;
  - обсягу товарної продукції до обсягу валової продукції.
4. Коефіцієнт зносу основних фондів визначається за формулою :
- залишкова вартість основних фондів ;
сума зносу основних фондів
  - сума зносу основних фондів
залишкова вартість основних фондів;
  - первісна вартість основних фондів;
сума зносу основних фондів
  - сума зносу основних фондів
первісна вартість основних фондів.
5. Відношення вартості основних фондів , що надішли за рік до вартості основних фондів на кінець звітного року – це :
- коефіцієнт оновлення основних фондів;
  - коефіцієнт вибуття основних фондів;
  - коефіцієнт приросту основних фондів;
  - коефіцієнт придатності основних фондів.
6. Коефіцієнт технічної озброєності визначається за формулою:
- вартість виробничого обладнання
чисельність виробничих працівників;
  - вартість виробничого обладнання ;
чисельність всіх працюючих
  - чисельність виробничих працівників ;
вартість виробничого обладнання
  - чисельність всіх працюючих
середньорічна вартість основних фондів.
7. Коефіцієнт амортизаційної віддачі - це відношення:
- зносу основних фондів до суми амортизації;
  - товарної продукції в діючих цінах до суми амортизації;
  - зносу основних фондів до їх собівартості;
  - суми амортизації до обсягу товарної продукції.
8. Оборотність нематеріальних активів визначається як відношення :
- суми нематеріальних активів до чистого прибутку;
  - чистого прибутку до виручки від реалізації;
  - чистого прибутку до суми нематеріальних активів;
  - виручки від реалізації продукції до суми нематеріальних активів.
9. Інтенсивність введення в дію нових основних фондів характеризує коефіцієнт:
- зносу;
  - амортизаційної віддачі;
  - оновлення;
  - приросту.
10. Коефіцієнт змінності:
- фактично відпрацьовано змін
середня кількість верстатів що працюють;
  - фактично відпрацьовані години ;
фактично відпрацьовані зміни

- в. фактично відпрацьовані години ;
фактично відпрацьовано днів
- г. фактично відпрацьовані зміни .
фактично відпрацьовано днів

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Дати відповідь на теоретичні питання

1. Значення, завдання і джерела аналізу необоротних активів підприємства.
2. Аналіз технічного стану основних засобів.
3. Аналіз організаційно-технічного рівня виробництва.
4. Аналіз використання обладнання.
5. Аналіз використання виробничих потужностей підприємства.
6. Резерви збільшення випуску продукції, фондівіддачі і рентабельності фондів.
7. Аналіз нематеріальних активів.

Завдання 2. Вирішити практичне завдання

Завдання 2.1. За даними таблиці проаналізуйте наявність, структуру, рівень зносу основних фондів. Визначити та охарактеризувати коефіцієнт оновлення, вибуття і придатності основних фондів . Зробити висновки.

Показники	На початок року		На кінець року		Зміни за рік	
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %
Будівлі	5800		5300			
Машини та обладнання	4200		4000			
Інші види основних фондів	85		98			
Разом промислово-виробничих основних фондів						
Невиробничі основні засоби	2300		1300			
Всього основних фондів						
З них: надійшло	1600		1080			
Вибуло	300		310			
Знос	2400		2280			

Завдання 2.2. Описати алгоритм розрахунків і визначити наступні показники: фондівіддачу; фондомісткість; коефіцієнт технічної озброєності праці; коефіцієнт зносу; коефіцієнт придатності. Провести аналіз і зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично	Відхилення, +,-
Випуск продукції, грн..	7300	7800	
Первісна середньорічна вартість основних фондів, грн..	3800	4100	
Сума зносу, грн..	1500	1400	
Середньорічна вартість виробничого обладнання, грн.	2220	2640	
Середньорічна чисельність виробничих робітників, чол.	330	350	

Завдання 2.3. Застосовуючи спосіб абсолютних різниць визначити вплив факторів на зміну обсягу товарної продукції. Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення, +,-
Обсяг продукції, тис. грн.	240300	228800	
Вартість основних промислово-виробничих фондів підприємства, тис. грн.	80300	80800	
Фондовіддача			

Рекомендована література

основні: 9, 11, 12, 20, 27;

додаткові: 41, 45, 56, 62.

Тема 7. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці

Перелік питань, що розкривають дану тему

1. Аналіз забезпеченості підприємства персоналом.
2. Аналіз соціальної захищеності членів колективу.
3. Аналіз використання робочого часу.
4. Аналіз продуктивності праці і трудомісткості продукції.
5. Аналіз фонду оплати праці.
6. Аналіз ефективності використання фонду оплати праці.
7. Аналіз темпів зростання продуктивності праці і середньої зарплати.
8. Резерви зростання продуктивності праці.

Ключові слова і терміни. Трудові ресурси, продуктивність праці, трудомісткість продукції, питома трудомісткість, технологічна трудомісткість, коефіцієнт обороту з прийняття, коефіцієнт обороту зі звільнення, коефіцієнт загального обороту, коефіцієнт плинності кадрів, фонд оплати праці.

Стислий зміст теми

Основні завдання аналізу забезпеченості підприємства персоналом. Оцінка складу та структури трудових ресурсів. Визначення абсолютного і відносного відхилення по чисельності працюючих. Аналіз співвідношення між робітниками основного і допоміжного виробництва. Аналіз якісного складу трудових ресурсів (аналіз професійного та кваліфікаційного рівня робітників, аналіз якісного складу персоналу підприємства за віком, статтю, рівнем освіти і трудовим стажем). Оцінка руху робочої сили. Розрахунок коефіцієнтів: обороту з приймання, обороту зі звільнення, загального обороту, плинності кадрів, «відданості» персоналу, динаміки чисельного складу.

Визначення продуктивності праці. Вимірники показників продуктивності праці (натуральні, вартісні, трудові). Узагальнюючі, індивідуальні і допоміжні показники продуктивності праці. Методика аналізу продуктивності праці.

Визначення трудомісткості продукції. Питома і технологічна трудомісткість. Зв'язок між продуктивністю праці і трудомісткістю продукції. Методика аналізу трудомісткості продукції.

Завдання аналізу фонду оплати праці. Оцінка структури фонду оплати праці за економічним змістом, джерелами формування, категоріями працюючих. Розрахунок абсолютного і відносного відхилення по фонду оплати праці. Аналіз даних про середній заробіток працівників підприємства, про його зміни та фактори, що визначають його рівень.

Аналіз динаміки і виконання плану з підвищення кваліфікації працівників підприємства (відсоток працівників, що навчаються у вищих, середніх, середніх спеціальних навчальних закладів, у системі підготовки робочих кадрів на підприємстві; чисельність та відсоток працівників, що підвищують кваліфікацію; відсоток працівників, зайнятих некваліфікованою

працею тощо). Аналіз поліпшення умов праці і зміцнення здоров'я (забезпечення працівників санітарно – побутовими приміщеннями, рівень санітарно – гігієнічних умов праці; рівень частоти травматизму в розрахунку на 100 осіб, відсоток загальної захворюваності працівників, відсоток працівників, що зміцнили своє здоров'я в санаторіях, профілакторіях тощо). Оцінка соціального та житлово – побутових умов працівників та членів інших сімей (забезпеченість працівників житлом, виконання плану з будівництва нового житла, наявність і будівництво соціальної інфраструктури, дитячих ясел і садків, профілакторіїв, будинків відпочинку, обладнання житлового фонду комунальними зручностями тощо). Оцінка соціальної захищеності членів трудового колективу (надання матеріальної допомоги, забезпечення працівників садово – городніми ділянками, надання безпроцентних позик на будівництво житла, надання допомоги на лікування, придбання путівок, часткова оплата харчування, проїзду).

Показники, що характеризують використання робочого часу (фонд робочого часу: календарний, номінальний, явочний (максимально можливий). Методика обчислення показників: середня кількість днів, відпрацьованих одним робітником за звітний період, середня тривалість робочого дня (зміни). Напрямки аналізу використання робочого часу (*виявлення втрат робочого часу* – цілоденних і внутрішньозмінних втрат робочого часу, методика їх обрахунку; *розрахунок впливу втрат робочого часу на зміну фонду робочого часу*; причини втрат робочого часу; *виявлення непродуктивного використання робочого часу* – час, затрачений на виявлення браку, на виготовлення бракованої продукції, різні відхилення від нормальної роботи; методика розрахунку непродуктивних витрат праці в результаті браку; *аналіз організації праці* – аналіз режиму роботи підприємства, аналіз умов праці, аналіз стану та якості нормування праці). Визначення коефіцієнта змінності робітників. Визначення резервів випуску продукції за рахунок скорочення втрат робочого часу.

Показники ефективності використання фонду оплати праці: виробництво продукції на 1 грн. зарплати; чистий дохід (виручка) на 1 грн. зарплати; сума валового прибутку на 1 грн. зарплати; сума чистого прибутку на 1 грн. зарплати тощо. Методика аналізу ефективності використання фонду оплати праці.

Методика визначення коефіцієнта випередження темпів зростання продуктивності праці над темпами зростання середньої заробітної плати, приросту середньої зарплати на 1% приросту продуктивності праці, приросту продуктивності праці на 1% приросту середньої заробітної плати. Визначення економії чи перевитрат фонду оплати праці у зв'язку зі зміною співвідношення між темпами зростання продуктивності праці та її оплати.

Збільшення випуску продукції за рахунок повнішого використання виробничих потужностей підприємства, скорочення витрат праці на виробництво продукції шляхом інтенсифікації виробництва, впровадження комплексної автоматизації, досконалішої техніки і технології виробництва, скорочення втрат робочого часу за рахунок поліпшення організації праці тощо.

Коефіцієнт обороту з прийняття – відношення заново прийнятих працівників до середньоспискової чисельності.

Коефіцієнт обороту зі звільнення – відношення кількості звільнених працівників до середньоспискової чисельності.

Коефіцієнт загального обороту – відношення кількості заново прийнятих на роботу і тих, що вибули, до середньоспискової чисельності.

Коефіцієнт плинності кадрів – відношення кількості звільнених за власним бажанням і за порушенням трудової дисципліни до середньоспискової чисельності.

Напрямки аналізу використання робочого часу –

1) виявлення втрат робочого часу;

2) виявлення непродуктивного використання робочого часу.

Фонд робочого часу = чисельність робітників x кількість днів, відпрацьованих одним робітником x середня тривалість робочого дня

Продуктивність праці – кількість продукції, виготовленої за одиницю часу, або, кількість часу, затраченого на виготовлення одиниці продукції.

Середня продуктивність праці одного робітника – відношення товарної продукції до чисельності робітників.

Середньоденна продуктивність праці одного робітника – відношення товарної продукції до кількості відпрацьованих робітником людино-днів.

Середньогодинна продуктивність праці одного робітника – відношення товарної продукції до кількості відпрацьованих робітником людино-годин.

Працемісткість продукції – затрати робочого часу на виробництво одиниці або всього обсягу виробленої продукції.

Питома працемісткість – відношення загальних витрат людино-годин на виготовлення продукції до обсягу товарної продукції.

Технологічна працемісткість – витрати нормованого робочого часу основних робітників – відрядників на виробництво продукції.

Інтенсивні фактори зниження працемісткості продукції - фактори, які впливають на продуктивність праці за одиницю часу, тобто середньогодинний виробіток (кваліфікаційний, професійний рівень робітників; технічна й енергетична озброєність праці; впровадження прогресивної техніки, технології, матеріалів; організація нормування праці; поліпшення якості, асортименту продукції; удосконалення організації виробництва й управління тощо).

Екстенсивні фактори зниження працемісткості продукції - фактори, які впливають на використання фонду робочого часу (кількість робочих днів; використання внутрішнього часу; непродуктивні втрати).

Питання для самоконтролю

1. Як здійснюється аналіз потенціалу підприємства?
2. Назвіть та дайте характеристику основним показникам обороту та плинності кадрів.
3. Назвіть напрямки аналізу використання робочого часу.
4. Як здійснюється аналіз використання робочого часу?
5. Назвіть екстенсивні та інтенсивні фактори, що впливають на зміну рівня продуктивності праці.
6. Назвати фактори, що впливають на зміну фонду робочого часу.
7. Дайте характеристику інформаційній базі аналізу простоїв робітників.
8. Як визначити внутрішньозмінні і цілоденні втрати робочого часу?
9. Яка методика аналізу продуктивності праці?
10. Назвати і дати характеристику показникам продуктивності праці і працемісткості продукції.
11. Які основні фактори впливають на продуктивність праці працівників?
12. Який зв'язок існує між показниками продуктивності праці і працемісткості продукції?
13. Які основні фактори впливають на розмір фонду оплати праці?
14. Що вважається непродуктивними витратами на оплату праці?

Тести для самоконтролю

Виберіть один або кілька варіантів правильних відповідей

1. Коефіцієнт плинності кадрів – це:
  - а. кількість звільнених за рік до середньоспискової чисельності;
  - б. кількість працівників, які працювали весь рік до середньоспискової чисельності;
  - в. кількість прийнятих за рік до середньоспискової чисельності;
  - г. кількість звільнених за власним бажанням і за порушення трудової дисципліни до середньоспискової чисельності.
2. Відношення звільнених за рік до середньоспискової чисельності – це коефіцієнт:
  - а. обороту з вибуття;
  - б. плинності кадрів;
  - в. обороту з прийому;
  - г. постійності персоналу.
3. Загальна кількість днів помножена на кількість працівників – це:
  - а. максимально можливий фонд робочого часу ;
  - б. номінальний фонд робочого часу;
  - в. календарний фонд робочого часу;
  - г. фонд робочого часу.
4. Кількість продукції, виготовленої за одиницю робочого часу – це:
  - а. трудомісткість продукції;

- б. продуктивність праці;
  - в. фондоозброєність;
  - г. середній виробіток продукції.
5. Коефіцієнт прийняття робочої сили обчислюється за формулою:
- а. кількість прийнятих на роботу за рік : середньоспискової чисельність працюючих;
  - б. кількість усіх звільнених за звітний період : середньоспискова чисельність працюючих;
  - в. кількість звільнених за власним бажанням і за порушення : середньоспискова чисельність працюючих;
  - г. кількість вибулих на навчання і на пенсію : середньоспискова чисельність працюючих.

6. При аналізі виявлено:

Показники	Чисельність, чол
Середньоспискова чисельність працівників	100
Звільнено за рік	10
Прийнято на роботу	20

Коефіцієнт вибуття робочої сили:

- а. 90;
  - б. 80;
  - в. 20;
  - г. 10.
7. Коефіцієнт вибуття робочої сили обчислюється за формулою:
- а. кількість прийнятих на роботу за рік / середньоспискова чисельність працюючих;
  - б. кількість звільнених на звітний період / середньоспискова чисельність працюючих;
  - в. кількість звільнених за власним бажанням і за порушення / середньоспискова чисельність працюючих;
  - г. кількість вибулих на навчання і на пенсію / середньоспискова чисельність працюючих.
8. На фонд заробітної плати не впливає:
- а. запаси готової продукції;
  - б. випуск продукції в натуральному вираженні;
  - в. середньоспискова чисельність робітників;
  - г. середньорічна заробітна плата одного робітника.
10. Не впливає на зміну фонду робочого часу:
- а. чисельність робітників;
  - б. середньомісячна заробітна плата одного робітника;
  - в. кількість днів, відпрацьованих одним робітником у середньому за звітний період;
  - г. тривалість робочого часу.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Дати відповідь на теоретичні питання

1. Аналіз соціальної захищеності членів колективу.
2. Аналіз використання робочого часу.
3. Аналіз фонду оплати праці.
4. Аналіз ефективності використання фонду оплати праці.
5. Аналіз темпів зростання продуктивності праці і середньої зарплати.
6. Резерви зростання продуктивності праці.

Завдання 2. Вирішити практичне завдання

Завдання 2.1. Розрахувати показники, що наведені в таблиці. Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Середньоспискова чисельність працівників	850	790
За рік звільнено - всього:	280	230
В т.ч. за порушення трудової дисципліни і за власним бажанням	120	150
За рік прийнято на роботу – всього	410	280
	520	560

Кількість працівників, що пропрацювали весь рік		
Коефіцієнт обороту по прийому		
Коефіцієнт обороту по вибуттю		
Коефіцієнт плинності кадрів		
Коефіцієнт постійності персоналу підприємства		

Завдання 2.2 За даними таблиці розрахувати вплив факторів: наявності трудових ресурсів, їх структуру і продуктивності праці на обсяг виробленої продукції. Показати методи розрахунку показників. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично
Чисельність персоналу - всього, чол.	400	365
В тому числі працівників основної діяльності, чол.	380	395
З них робітники, чол.	260	252
Питома вага працівників основної діяльності в чисельності персоналу, %		
Питома вага робітників в чисельності персоналу, %		
Продуктивність праці, тис. грн.: працівника основної діяльності		
робітника		
Обсяг виробленої продукції, тис. грн.	6000	6300

Завдання 2.3. За даними таблиці розрахувати вплив факторів використання робочого часу і продуктивності праці на обсяг виробництва продукції. Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Зміни на рік, +,-	Темп росту, %
Середньоспискова чисельність робітників, чол.	110	140		
Відпрацьовано людино-днів робітниками, тис. люд./днів	26000	27300		
Відпрацьовано людино-годин робітниками, тис. люд./год.	208000	206300		
Обсяг виробництва продукції, тис. грн.				

Завдання 2.4. За допомогою способу відносних різниць визначити вплив факторів: зміни чисельності працівників та виробітку одного працівника на випуск продукції. Зробити баланс факторів та висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне, +,-	відносне, %
Чисельність промислово-виробничого персоналу, чол.				
Середньорічний виробіток продукції на 1 працівника ПВП, грн.	160	180		
Обсяг продукції, грн.	75	65		

Завдання 2.5. За даними таблиці розрахувати вплив факторів на зміну річної продуктивності праці одного робітника, знайти резерви її зростання. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично
Товарна продукція, тис. грн.	3100	3210
Кількість працівників, чол.	170	158
З них кількість робітників, чол.	120	130
Загальна кількість відпрацьованих усіма робітниками:		
людино-днів	33800	28700
людино-годин	258000	223300
Кількість відпрацьованих днів 1 робітником		
Тривалість робочого дня		
Середньогодинний виробіток 1 робітника		

Рекомендована література:

основна: 2, 4, 8, 15, 19, 20, 26, 27;

додаткова: 30, 42, 47, 48, 53, 56, 57.

Тема 8. Аналіз витрат на виробництво, собівартості продукції

Перелік питань, що розкривають дану тему

1. Значення, завдання і об'єкти аналізу собівартості продукції.
2. Аналіз загальної суми витрат на виробництво продукції.
3. Аналіз витрат на 1 гривню товарної продукції.
4. Аналіз собівартості окремих видів продукції.
5. Аналіз витрат за елементами та статтями калькуляції.
6. Аналіз динаміки зміни собівартості порівнянної продукції.
7. Аналіз прямих матеріальних і трудових витрат та непрямих витрат.
8. Функціонально-вартісний аналіз.
9. Резерви зниження собівартості продукції.
10. Аналіз реалізації продукції.
11. Аналіз беззбитковості.

Ключові слова і терміни. Витрати, собівартість, витрати на 1 грн. продукції, елементні витрати, собівартість одиниці продукції, змінні витрати, умовно постійні витрати.

Стислий зміст теми № 8

Визначення витрат згідно з П(С)БО № 16 «Витрати», поняття про собівартість продукції. Значення аналізу собівартості продукції. Об'єкти аналізу собівартості: витрати на одну гривню продукції; виробнича собівартість продукції за статтями калькуляції і елементами затрат; собівартість одиниці окремих видів продукції; резерви зниження витрат на виробництво продукції. Завдання аналізу собівартості продукції. Джерела інформації для аналізу собівартості продукції.

Аналіз загального рівня собівартості. Класифікація собівартості: *за складом витрат* (технологічна, виробнича, повна); *за ступенем узагальнення даних* (індивідуальна, фірмова, середньогалузева); *за ознакою часу* (планова, фактична). Аналіз динаміки, структури витрат і факторів їх зміни.

Різні точки зору щодо аналізу загальної суми витрат на виробництво продукції.

Вплив обсягу виробництва продукції в цілому по підприємству, структури продукції, рівня змінних витрат на одиницю продукції, суми постійних витрат на весь випуск продукції на зміну загальних витрат на виробництво і реалізацію продукції.

Оцінка динаміки витрат на 1 гривню продукції, порівняння з даними інших підприємств, середньогалузевими показниками тощо, виявлення впливу факторів на зміну рівня витрат на 1 грн. товарної продукції, визначення впливу виявлених факторів на зміну прибутку підприємства.

Визначення елементів витрат відповідно до П(С)БО № 16 «Витрати». Методика аналізу витрат за елементами. Методика аналізу витрат за статтями калькуляцій.

Завдання аналізу собівартості окремих видів продукції. Етапи аналізу: загальна оцінка виконання планових завдань по зниженню собівартості одиниці продукції, розрахунок впливу факторів на зміну фактичної собівартості від планової (обсягу виробництва, постійних і змінних витрат); аналіз окремих статей калькуляції виробу, порівняльний аналіз собівартості виробів; пошук резервів зниження собівартості одиниці продукції (поточні і перспективні резерви).

Визначення порівнянної продукції. Методика аналізу собівартості порівнянної продукції

Виявлення відхилень у витратах матеріалів в цілому по підприємству: відхилення за рахунок зміни обсягу випуску продукції, за рахунок структурних зрушень випуску продукції, за рахунок зміни рівня матеріальних витрат на одиницю продукції.

Фактори що впливають на зміну рівня матеріальних витрат: зміна норми витрат і ціни за одиницю матеріалів. Підрахунок резервів зниження матеріальних витрат: запобігання фактам порушень норм витрат сировини і нераціональних замін матеріалів, ліквідація втрат від позапланових відходів, ліквідація перевитрат по транспортно – заготівельним роботам тощо.

Виявлення відхилень у загальному фонді оплати праці (абсолютне і відносне відхилення). Фактори, що впливають на зміну оплати праці виробничих робітників: обсяг випуску продукції, структура продукції, рівень оплати праці.

Підрахунок резервів економії зарплати і зниження непродуктивних виплат, зниження трудомісткості продукції, поліпшення структури промислово – виробничого персоналу.

Виявлення співвідношення темпів зростання продуктивності праці і середньої зарплати.

Класифікація непрямих витрат: загальновиробничі витрати, адміністративні витрати, витрати на збут. Методика аналізу непрямих витрат, підрахунок резервів можливого скорочення непрямих витрат.

Поняття про функціональновартісний аналіз (ФВА). Завдання проведення ФВА. Основні підходи до ФВА: функціональний підхід, поєднання функціонального і економічного підходу, поєднання інженерного та економічного підходів, своєчасна мінімізація майбутніх витрат; універсальність, нестандартний і системний підхід.

Основні етапи ФВА: підготовчий, інформаційно – аналітичний, творчо – аналітичний, дослідницький, рекомендаційний, впровадження.

Основна мета ФВА. Резервне зниження собівартості при ФВА.

Збільшення обсягу виробництва продукції, зменшення витрат на виробництво продукції за рахунок зниження матеріаломісткості продукції, підвищення продуктивності праці, зниження витрат на оплату праці і більш ефективного використання виробничого устаткування, зниження витрат на утримання основних засобів.

Завдання аналізу реалізації продукції. Етапи аналізу реалізації продукції: оцінка виконання планових завдань з реалізації продукції; вивчення динаміки реалізації продукції, вивчення впливу факторів на зміну обсягу реалізації.

Аналізу виконання договірних зобов'язань з поставки продукції: обґрунтованості та напруженості; виконання договірних зобов'язань із поставок продукції в цілому, за асортиментом, якістю і строками поставок; оцінка змін у структурі поставок продукції на експорт; аналіз причин недопоставок продукції.

Поняття про беззбитковість. Графічний і аналітичний методи визначення беззбитковості. Визначення беззбитковості обсягу продажу у вартісному, у натуральному вираженні і у відсотках.

Визначення обсягу реалізації продукції в натуральному і вартісному вираженні для одержання певної суми прибутку.

Визначення зони безпеки за вартісними і натуральними (кількісними) показниками.

Визначення критичної суми, постійних і змінних витрат на одиницю продукції і критичного рівня ціни реалізації.

Завдання та джерела аналізу. Взаємодія фінансового стану підприємства і результатів його виробничої і комерційної діяльності. Характеристика бухгалтерського балансу як основного

джерела інформації для оцінки фінансового стану підприємства: зміст, оцінка й аналітичне значення статей балансу.

Оцінка фінансового стану підприємства.

Зовнішній і внутрішній аналіз фінансового стану підприємства. Діагностика можливого банкрутства. Експрес аналіз фінансової звітності підприємства. Аналіз стану активів балансу і джерел їх утворення. Аналіз змін у складі і структурі активів балансу на конкретну дату й у динаміці. З'ясування причин змін у структурі активів, їх впливу на платоспроможність і фінансову усталеність підприємства. Аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості за обсягами, складом, структурою і термінами виникнення. Аналіз ліквідності майна і фінансової стабільності. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності та інших допоміжних показників.

Аналіз оборотності оборотних коштів і причин їх зміни. Вплив змін оборотності на ефективність діяльності підприємства.

Аналіз величини та руху капіталу підприємства. Аналіз кредитоспроможності підприємства. Аналіз рівня самофінансування і валютної самооплатності. Аналіз стану залученого капіталу.

Аналіз величини руху грошових потоків. Оперативний аналіз виконання платіжного календаря.

Рейтингова оцінка підприємства за показниками прибутковості, ефективності управління, ділової активності, ліквідності і ринкової стабільності. Розробка заходів щодо стабілізації фінансового стану підприємства та використання фінансових резервів.

Функціонально – вартісний аналіз (ФВА) – метод виявлення можливих способів зниження собівартості за рахунок змін у конструкції та технології виробів.

Порівняння продукція – продукція, яка виготовлялась у минулому році.

Витрати на 1 грн. продукції – відношення собівартості продукції до вартості продукції.

Зниження собівартості одиниці продукції і витрат на 1 гривню продукції досягається 2 способами:

- 1.) збільшенням обсягу виробленої продукції;
- 2.) ліквідацією непродуктивних витрат і невірних перевитрат за елементами і статтями калькуляцій, економічним витрачанням матеріальних, трудових і грошових запасів і запровадженням прогресивних організаційних та технічних заходів підвищення ефективності виробництва.

Питання для самоконтролю

1. Для чого здійснювати аналіз собівартості продукції?
2. Які показники характеризують собівартість продукції?
3. Назвіть види собівартості продукції.
4. Назвати особливості аналізу собівартості одиниці продукції.
5. Назвіть фактори зниження собівартості порівнянної продукції.
6. Назвіть особливості аналізу витрат на 1 гривню товарної продукції.
7. В чому полягає відмінність методики аналізу собівартості одиниці продукції і аналізу витрат на 1 гривню товарної продукції?
8. В чому заключається різниця в методиці аналізу витрат за елементами і статтями калькуляцій?
9. Поясніть методику аналізу прямих матеріальних і трудових витрат.
10. Що відносять до комплексних витрат, яка особливість їх аналізу?
11. Назвіть резерви зниження собівартості продукції, поясніть методику їх підрахунку.

Тести для самоконтролю

Виберіть один або кілька варіантів правильних відповідей

1. Затрати на 1 гривню товарної продукції – це відношення:

- a. собівартість продукції до її вартості;
- б. виробничої собівартості до вартості товарної продукції в діючих цінах;
- в. невиробничих витрат до вартості товарної продукції в діючих цінах;

г. прямих матеріальних затрат до вартості товарної продукції в діючих цінах.

2. В результаті аналізу виявлено:

Стаття витрат	Витрати на випуск товарної продукції	
	за планом	фактично
Заробітня плата виробничих робітників, тис.грн.	2000	2010

План випуску товарної продукції складає 105%.

Отже, за рахунок обсягу продукції одержано (тис.грн.):

- а. економікою 100,5;
- б. перевитрати 100;
- в. економікою 100;
- г. перевитрати 100,5.

3. При аналізі виявлено:

собівартість продукції, млн.грн. –9400

вартість товарної продукції, млн.грн –10800

Отже, затрати на 1 грн. товарної продукції складають:

- а. 12,96;
- б. 14,9;
- в. 114,9;
- г. 87,04.

4. Порівнювати затрати по елементах затрат в абсолютних величинах:

- а. доцільно, так як зберігається принцип однорідності витрат;
- б. не має змісту, так як вони обчислені на різний обсяг продукції чи робіт;
- в. доцільно, так як можливо визначити собівартість одиниці продукції;
- г. не доцільно, так як не можливо порівняти структуру цих затрат.

5. Аналіз непрямих витрат проводиться по:

- а. змінним затратам;
- б. умовно – постійним затратам;
- в. по елементам затрат;
- г. статтям затрат.

6. Факторами, що не впливають на зміну собівартості одиниці продукції є:

- а. зміни обсягу виробництва продукції;
- б. зміни суми постійних витрат;
- в. зміни собівартості товарної продукції;
- г. зміни суми змінних витрат

7. Собівартість одиниці продукції розраховується за формулою .....,

де V_p – постійні витрати, T_p – обсяг виробництва, Z_v – змінні витрати.

- а. $T_p : (V_p - Z_v)$;
- б. $T_p : (V_p + Z_v)$;
- в. $(V_p : T_p) + Z_v$;
- г. $T_p - (V_p + Z_v)$.

8. Зниження собівартості одиниці продукції та витрат на 1 грн. продукції не досягається за рахунок:

- а. збільшення обсягу виробництва продукції;
- б. збільшення цін на виробництво продукції;
- в. зменшення витрат завдяки здійснення організаційно – технічних заходів;
- г. усунення непродуктивних витрат і невиправданих перевитрат за елементами і калькуляційними статтями.

9. На зміну рівня витрат на 1 грн. товарної продукції не впливає:

- а. зміна структури й асортименту випуску продукції;
- б. зміна рівня цін на матеріали і готову продукцію;
- в. зміна трудомісткості продукції і продуктивності праці;
- г. зміна собівартості окремих виробів.

10. Порівнюючи фактичну собівартість із собівартістю, перераховано за рівнем плану і минулого року визначають:

- а. економікою і перевитрати ;
- б. зміну обсягу випуску продукції;
- в. зміну структури випуску продукції;
- г. лишки і недостачу.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Дати відповідь на теоретичні питання

1. Значення, завдання і об'єкти аналізу собівартості продукції.
2. Аналіз собівартості окремих видів продукції.
3. Аналіз динаміки зміни собівартості порівнянної продукції.
4. Аналіз прямих матеріальних і трудових витрат та непрямих витрат.
5. Функціонально-вартісний аналіз.
6. Резерви зниження собівартості продукції.
7. Аналіз реалізації продукції.
8. Аналіз беззбитковості.

Завдання 2. Вирішити практичне завдання

Завдання 2.1. За даними таблиці розрахувати вплив обсягу виробництва продукції і рівня витрат на загальну суму витрат підприємства. Зробити висновки.

Показники	На початок року	На кінець року	Відхилення, +,-
Обсяг виробництва продукції, тис.грн.	28000	30000	
Рівень витрат на 1 грн. виручки від реалізації, коп.	79,2	76,7	
Витрати на виробництво і реалізацію продукції, тис.грн.			

Завдання 2.2. Визначити витрати на одну гривню продукції та знайти відхилення проти плану і минулого. Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік	
		за планом	фактично
Собівартість товарної продукції, тис.грн.	8100	7800	8300
Обсяг товарної продукції, тис.грн.	11000	9400	9000
Затрати на 1 грн. продукції, грн.			
Зниження витрат на 1 грн. продукції :			
проти плану:			
- у сумі грн.			
- у відсотках, %			
проти минулого року:			
у сумі,грн.			
у відсотках, %			

Завдання 2.3. Обрахувати вплив факторів на зміну собівартості одиниці виробу. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично	Відхилення від плану, +,-
Обсяг виробництва, шт.	100	120	
Постійні витрати, тис.грн.	122	118	
Змінні витрати на одиницю продукції, грн.	7100	6900	
Собівартість 1 шт., грн.			

Завдання 2.4. За даними таблиці розрахувати вплив норм витрат і ціни на собівартість одиниці виробу "А". Зробити висновки.

Матеріальні витрати	За планом			Фактично			Відхилення, +,-		
	норма витрат, кг	ціна витрат за одиницю, грн	сума витрат, грн	норма витрат, кг	ціна витрат за одиницю, грн	сума витрат, грн	всього го	в т.ч. за рахунок	
								норми	ціни
Сировина і матеріали	5	600		4,3	650				

Завдання 2.5. За наведеними даними проаналізувати вплив факторів на зміну матеріальних витрат у складі собівартості продукції. Підрахувати резерви зниження собівартості продукції. Зробити висновки.

Види матеріалу	За планом			За звітом		
	кількість виробленої продукції, шт	норма витрат на одиницю	ціна матеріалу, грн	кількість виробленої продукції, шт	норма витрат на одиницю	ціна матеріалу, грн
А	450	45	2	460	50	1,8
Б	450	2	10	460	2	11
В	450	5	8	460	4,8	8

Рекомендована література:

основна: 8, 15, 26, 27;

додаткова: 42, 47, 48, 57.

Тема 10. Аналіз фінансових результатів та рентабельності підприємства

Перелік питань, що розкривають дану тему

1. Значення, завдання і джерела аналізу прибутку і рентабельності.
2. Порядок формування фінансових результатів діяльності.
3. Аналіз обсягів динаміки, структури та якості фінансових результатів діяльності.
4. Аналіз валового прибутку.
5. Аналіз рентабельності.
6. Аналіз резервів збільшення суми прибутку та підвищення рентабельності підприємства.
7. Аналіз оподаткованого прибутку і податків з прибутку.

8. Аналіз розподілу чистого прибутку.
9. Методика факторного аналізу прибутку за системою директ-костінг.
10. Методика факторного аналізу рентабельності за системою директ-костінг.

Ключові терміни та поняття. Рентабельність, маржинальний доход, валовий прибуток, обсяг реалізації, рентабельність продукції, змінні витрати, постійні витрати.

Стислий зміст теми

Місце прибутку в системі вартісних узагальнюючих показників та стимулюванні економічної ефективності роботи підприємства. Функції прибутку. Показники прибутку. Основні завдання аналізу фінансових результатів і рентабельності. Об'єкти аналізу. Етапи аналізу. Джерела інформації.

Структурно – логічна схема формування прибутків підприємства.

Факторна модель валового прибутку. Аналіз валового прибутку в цілому по підприємству. Аналіз валового прибутку окремих видів продукції.

Показники рентабельності: відносні показники ефективності, витратні, ресурсні та доходні показники рентабельності. Порядок їх розрахунку і аналізу. Методика факторного аналізу рентабельності продукції.

Етапи аналізу фінансових результатів. Аналіз структури доходів, витрат і відрахувань та прибутків підприємства. Мета аналізу якості прибутку. Методика аналізу якості прибутку.

Аналіз впливу структури однорідних і неоднорідних видів продукції на валовий прибуток.

Поняття про середньореалізаційну ціну. Фактори, що впливають на рівень середньореалізаційної ціни: якість реалізованої продукції, ринки її збуту, кон'юнктура ринку, інфляційні процеси та методика розрахунку їх впливу на зміну середньої ціни реалізації.

Класифікація доходів і витрат за видами діяльності. Аналіз складу, динаміки інших доходів і витрат (від іншої операційної діяльності, від інвестиційної і фінансової діяльності).

Резерви збільшення суми прибутку: збільшення обсягу реалізації продукції, підвищення цін, зниження собівартості товарної продукції, підвищення якості товарної продукції, пошук вигідних ринків збуту, реалізація в більш оптимальний строк та методика їх визначення. Основні джерела резервів підвищення рівня рентабельності: збільшення суми валового прибутку і зниження собівартості продукції та методика їх визначення.

Методика формування прибутку за даними податкового і фінансового обліків. Аналіз оподаткованого прибутку за даними податкового обліку. Аналіз складу і структури податків з прибутку. Факторний аналіз податку на прибуток.

Аналіз формування напрямків використання чистого прибутку. Факторний аналіз використання чистого прибутку за напрямками (наприклад, дивідендні виплати, резервний фонд, на капітальні інвестиції тощо).

Взаємозв'язок обсягу продажу, собівартості і прибутку. Сутність методики аналізу прибутку за системою директ – костинг. Поняття маржинального доходу. Алгоритми розрахунку впливу факторів на зміну суми прибутку на основі маржинального аналізу. Переваги даної методики аналізу.

Факторна модель рентабельності виробу за системою директ – костинг та розрахунок впливу факторів на зміну рентабельності виробу.

Питання для самоконтролю

1. Для чого необхідно здійснювати аналіз фінансових результатів діяльності підприємства?
2. Поясніть як формується чистий прибуток підприємства.
3. Що таке прибуток від звичайної діяльності і чистий прибуток?
4. Назвіть фактори, що впливають на валовий прибуток.
5. Назвіть алгоритм розрахунку впливу факторів на валовий прибуток.
6. Що таке якість прибутку.? Назвіть критерії її оцінки.
7. Назвіть резерви зростання прибутку методикою їх підрахунку.
8. Який існує взаємозв'язок між обсягом виробництва, собівартістю та прибутком.
9. Що таке критичний обсяг виробництва? Як його визначити?
10. Поясніть методикою аналізу прибутку за системою „директ-костінг”.

Тести для самоконтролю

Виберіть один або кілька варіантів правильних відповідей

1. Кількість прибутку з гривні реалізованої продукції – це:
  - а. рентабельність поточних витрат;
  - б. рентабельність виробництва;
  - в. рентабельність продаж;
  - г. рентабельність капіталу.
2. Валовий прибуток від одного виду продукції визначається:
  - а. кількість продукції x (ціна-змінні витрати)- постійні витрати;
  - б. сума прибутку + сума постійних витрат;
  - в. сума прибутку + сума змінних витрат;
  - г. сума прибутку - сума постійних витрат.
3. Маржинальний доход - це:
  - а. різниця суми прибутку і змінних затрат підприємства;
  - б. сума постійних і змінних затрат підприємства;
  - в. різниця постійних і змінних затрат підприємства;
  - г. сума прибутку і постійних затрат підприємства.
4. Відношення чистого прибутку до собівартості реалізованої продукції - це рентабельність:
  - а. продукції;
  - б. майна;
  - в. власного капіталу;
  - г. основної діяльності.
5. При аналізі валового прибутку користуються формулою:
  - а. дохід (виручка) від реалізації продукції - ПДВ - АЗ – інші вирахування з доходу;
  - б. дохід (виручка) від реалізації продукції - ПДВ - АЗ - інші вирахування з доходу - собівартість реалізованої продукції;
  - в. дохід (виручка) від реалізації продукції - ПДВ;
  - г. дохід (виручка) від реалізації продукції - ПДВ + затрати на виробництво та реалізацію продукції.
  - б. Основними факторами, що впливають на зміну валового прибутку є :
    - а. структура і асортимент реалізованої продукції;
    - б. собівартість реалізованої продукції;
    - в. адміністративні витрати;
    - г. витрати на збут.
7. Валовий прибуток - це...
  - а. чистий дохід (виручка від реалізації);
  - б. прибуток від операційної діяльності ;
  - в. прибуток від звичайної діяльності;
  - г. прибуток від реалізації.
8. Вплив обсягу реалізації продукції на валовий прибуток визначається:
  - а. порівнянням фактичного прибутку з плановим;
  - б. порівнянням фактичного чистого прибутку від реалізації з виручкою від тієї ж продукції аз цінами, прийнятими в плані;
  - в. шляхом множення % перевиконання плану реалізації продукції на плановий прибуток;
  - г. порівнянням фактичної собівартості з плановою, перерахованою на фактично реалізовану продукцію.
9. При аналізі балансу товарної продукції виявлено:
обсяг реалізації за оптовими цінами-6000 грн;
обсяг реалізації за собівартістю - 5300 грн.
Визначити прибуток:
  - а. 11300;
  - б. 700;
  - в. 113;
  - г. 31800000.

10. Ефективність підприємницької діяльності характеризує:
- а. рентабельність поточних витрат;
  - б. рентабельність майна;
  - в. рентабельність продаж;
  - г. рентабельність виробництва.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Дати відповідь на теоретичні питання

1. Значення, завдання і джерела аналізу прибутку і рентабельності.
2. Порядок формування фінансових результатів діяльності
3. Аналіз резервів збільшення суми прибутку та підвищення рентабельності підприємства.
4. Аналіз оподаткованого прибутку і податків з прибутку.
5. Аналіз розподілу чистого прибутку.
6. Методика факторного аналізу прибутку за системою директ-костінг.
7. Методика факторного аналізу рентабельності за системою директ-костінг.

Рекомендована література:

основні: 3, 10, 16, 22, 24, 25, 28;
додаткові: 36, 37, 46, 60, 61, 63.

Тема 12. Аналіз фінансового стану підприємства

Перелік питань, що розкривають дану тему

1. Значення і теоретичні засади аналізу фінансового стану підприємства.
2. Інформаційне забезпечення фінансового аналізу.
3. Експрес-аналіз фінансової звітності.
4. Аналіз грошових потоків.
5. Аналіз ліквідності і платоспроможності підприємств.
6. Аналіз фінансової стійкості підприємств.
7. Аналіз ділової активності.

Ключові слова і терміни. Валова продукція, товарна продукція, реалізована продукція, асортимент, номенклатура, структура, якість, ритмічність, горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість, запас фінансової стійкості.

Стислий зміст теми

Завдання та джерела аналізу. Взаємодія фінансового стану підприємства і результатів його виробничої і комерційної діяльності. Характеристика бухгалтерського балансу як основного джерела інформації для оцінки фінансового стану підприємства: зміст, оцінка й аналітичне значення статей балансу.

Оцінка фінансового стану підприємства.

Зовнішній і внутрішній аналіз фінансового стану підприємства. Діагностика можливого банкрутства. Експрес аналіз фінансової звітності підприємства. Аналіз стану активів балансу і джерел їх утворення. Аналіз змін у складі і структурі активів балансу на конкретну дату й у динаміці. З'ясування причин змін у структурі активів, їх впливу на платоспроможність і фінансову усталеність підприємства. Аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості за обсягами, складом, структурою і термінами виникнення. Аналіз ліквідності майна і фінансової стабільності. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності та інших допоміжних показників.

Аналіз оборотності оборотних коштів і причин їх зміни. Вплив змін оборотності на ефективність діяльності підприємства.

Аналіз величини та руху капіталу підприємства. Аналіз кредитоспроможності підприємства. Аналіз рівня самофінансування і валютної самооплатності. Аналіз стану залученого капіталу.

Аналіз величини руху грошових потоків. Оперативний аналіз виконання платіжного календаря.

Рейтингова оцінка підприємства за показниками прибутковості, ефективності управління, ділової активності, ліквідності і ринкової стабільності. Розробка заходів щодо стабілізації фінансового стану підприємства та використання фінансових резервів.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризувати об'єкти і основні етапи аналізу фінансового стану підприємства.
2. У чому полягають особливості внутрішнього аналізу фінансового стану підприємства?
3. Назвати основні завдання аналізу фінансового стану підприємства для різних користувачів інформації.
4. Які основні методичні прийоми аналізу фінансового стану підприємства?
5. Пояснити особливості проведення експрес-аналізу фінансової звітності.
6. Пояснити порядок розрахунку показників, що характеризують платоспроможність і ліквідність підприємства.
7. Сформулювати мету і завдання аналізу грошових потоків.
8. Які є способи аналізу грошових потоків.
9. Охарактеризувати типи фінансової стійкості, пояснити порядок розрахунку показників, що характеризують фінансову стійкість.
10. Яка методика аналізу ділової активності підприємства?

Тести для самоконтролю

Виберіть один або кілька варіантів правильних відповідей

1. Основні фактори, що впливають на підсумки діяльності підприємства, а також фінансовий і майновий стан висвітлюються в:
  - а) балансі;
  - б) примітці до фінансової звітності;
  - в) звіті про рух грошових коштів;
  - г) власний варіант відповіді.
2. Ознаками „нормального” балансу є :
  - а) зменшення валюти балансу на кінець року;
  - б) збільшення валюти балансу на кінець року;
  - в) темпи росту дебіторської і кредиторської заборгованості приблизно однакові;
  - г) власний варіант відповіді.
3. Найбільш ліквідні активи – це:
  - а) грошові кошти та їх еквіваленти;
  - б) готова продукція;
  - в) одержані векселі;
  - г) відстрочені податкові векселі.
4. Швидколіквідні активи – це:
  - а) дебіторська заборгованість;
  - б) виробничі запаси;
  - в) готова продукція;
  - г) інші оборотні активи.
5. Частина власного капіталу, що знаходиться в обороті, характеризує:
  - а) коефіцієнт автономії;
  - б) сума робочого капіталу;
  - в) рентабельність капіталу;
  - г) власний варіант відповіді.
6. Прискорення оборотності оборотних коштів призводить до:

- а) залучення оборотних коштів у господарський оборот;
  - б) погіршення фінансового стану підприємства та його платоспроможності;
  - в) вивільнення оборотних коштів з господарського обороту;
  - г) власний варіант відповіді.
7. При прямому способі грошовий потік розраховується як:
- а) різниця між надходженням грошових коштів і витратами, пов'язаними з їх виплатою;
  - б) коригування суми прибутку на величину зміни поточних активів, зобов'язань;
  - в) сума від надходження грошових коштів;
  - г) власний варіант відповіді.
8. Тривалість одного обороту визначається як:
- а) відношення обсягу реалізації продукції до середніх залишків оборотних коштів;
  - б) відношення середніх залишків оборотних коштів до обсягу реалізації;
  - в) добуток коефіцієнтів оборотності та закріплення;
  - г) власний варіант відповіді.
9. Коефіцієнт стійкості економічного зростання показує:
- а) збільшення або зменшення комерційного кредиту;
  - б) ефективність використання активів, які формуються за рахунок власного капіталу;
  - в) темпи росту економічного потенціалу підприємства;
  - г) власний варіант відповіді.
10. Який показник характеризує відношення усіх поточних активів до короткострокових зобов'язань:
- а) коефіцієнт покриття;
  - б) коефіцієнт швидкої ліквідності;
  - в) коефіцієнт абсолютної ліквідності;
  - г) власний варіант відповіді.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Дати відповідь на теоретичні питання

1. Значення і теоретичні засади аналізу фінансового стану підприємства.
2. Інформаційне забезпечення фінансового аналізу.
3. Експрес-аналіз фінансової звітності.
4. Аналіз грошових потоків.
5. Аналіз платоспроможності підприємств.
6. Аналіз ділової активності.

Завдання 2. Вирішити практичне завдання

Завдання 1. За наведеними нижче даними розрахувати мінімально необхідну суму грошей за минулий і звітний рік. Зробити висновки.
тис. грн.

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Дохід (виручка) від реалізації продукції	3000	3600
Податок на додану вартість	50	60
Акцизний збір	2	5
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції		
Собівартість реалізованої продукції	80	100
Адміністративні витрати	45	50
Витрати на збут	18	19
Інші операційні витрати	22	20
Разом операційних витрат		

Середній залишок грошових коштів та їх еквівалентів	80	90
Середній залишок дебіторської заборгованості	130	100
Оборотність грошових коштів та дебіторської заборгованості		
Мінімально необхідна сума грошей		

Завдання 2. Проаналізувати достатність надходження грошових коштів та ефективність їх використання. Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Надійшло грошових коштів	652	709
Витрачено грошових коштів	615	576
Чистий прибуток	86,8	92,4
Середній залишок грошових коштів	20,5	89
Чистий потік грошових коштів	37	133

Завдання 3. Визначити тип фінансової стійкості підприємства. Зробити висновки.

Показники	На початок року	На кінець року
Функціонуючий капітал	86,7	116,8
Довгострокові зобов'язання	86,7	266,8
Загальна величина формування джерел запасів	86,7	266,8
Запаси	7,5	18,8

Завдання 4. За наведеними даними розрахувати необхідні показники та визначити тип фінансової стійкості підприємства. Зробити висновки

Показники	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Власний капітал	4690	5790
Необоротні активи	4000	4390
Власні оборотні кошти	?	?
Довгострокові зобов'язання	1350	950
Наявність власних і довгострокових зобов'язань	?	?
Короткострокові кредити та позики	1650	1700
Загальні розміри основних джерел покриття запасів	?	?
Запаси	3100	2300
Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів	?	?
Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових зобов'язань	?	?
Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів	?	?
Тип фінансової стійкості	?	?

Завдання 5. За даними, наведеними в таблиці, розрахувати запас фінансової стійкості в грошових одиницях і відсотках. Зробити висновки.

Показники	Сума, тис. грн.	
	минулий рік	звітний рік
Чистий дохід (виручка) від реалізації	101200	95200
Валовий прибуток	14400	16100
Постійні витрати	72000	60000
Собівартість реалізованої продукції	86780,7	80550,3

Завдання 6. Розрахувати показники фінансової стійкості підприємства. Зробити висновки.

Показники	Сума, тис. грн	
	на початок року	на кінець року
Валюта балансу	34739,3	41116,5
Власний капітал	26230,2	33619,3
Забезпечення наступних витрат і платежів	31,1	116,9
Довгострокові зобов'язання	20,0	31,3
Поточні зобов'язання	8384,5	7230,1
Доходи майбутніх періодів	73,5	68,9
Оборотні активи	20222,2	24195,1
Витрати майбутніх періодів	2,1	40,9

Завдання 7. За даними агрегованого балансу розрахувати необхідні показники для аналізу фінансової стійкості підприємства. Визначити тип фінансової стійкості підприємства. Зробити висновки.

Актив	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	Пасив	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
Необоротні активи	4000	4390	Власний капітал	4690	5790
Запаси	3100	2300	Довгострокові зобов'язання	1350	950
Кошти, розрахунки та інші активи	900	2040	Короткострокові зобов'язання	1960	1990
			У тому числі: короткострокові кредити і позики	1650	1700
Баланс	8000	8730	Баланс	8000	8730

Завдання 8. За даними агрегованого балансу двох підприємств охарактеризувати структуру капіталу та оцінити рівень їх фінансової стійкості. Порівняти фактично отримані значення показників з нормативними:

коефіцієнт автономії – 0,5;

коефіцієнт покриття – 1,5;

коефіцієнт довгострокового фінансування – $< 0,3$. Зробити висновки.

Актив	Підприємство		Пасив	Підприємство	
	№ 1	№ 2		№ 1	№ 2
Необоротні активи	120	80	Власний капітал	110	100
Оборотні активи	40	60	Довгострокові зобов'язання	10	40
З них, запаси	6	10	Поточні зобов'язання	40	-
			З них короткострокові	5	-

			кредити		
Баланс	?	?	Баланс	?	?

Завдання 9. Розрахувати відносні показники ліквідності підприємства. Визначити динаміку їх змін. Зробити висновки.

Показники	На початок року	На кінець року
Поточні зобов'язання	60	80
Векселі одержані	5	4
Поточні фінансові інвестиції	-	11
Грошові кошти та їх еквіваленти	77	70
Дебіторська заборгованість	100	110
Оборотні активи	200	210
Витрати майбутніх періодів	30	20
Запаси	18	15

Завдання 10. За даними таблиці визначити платоспроможність підприємства на 1 грудня, склавши платіжний календар. Зробити висновки.

Показники	Сума, тис.грн	
	на початок року	на кінець року
Залишок грошових коштів: в касі	2500	1900
на рахунках в банку	4600	4800
Виплата зарплати	2050	2600
Відрахування на соціальні заходи	615	890
Оплата рахунків постачальників	800	900
Повернення кредиту	1300	1600
Кредити, позики	7800	6500
Погашення простроченої дебіторської заборгованості	1800	1900
Погашення простроченої кредиторської заборгованості	2100	2200

Завдання 11. Розрахувати грошову платоспроможність підприємства за наведеними даними. Зробити висновки.

Показники	На початок року	На кінець року
Поточна заборгованість	17000	23000
Поточні зобов'язання за розрахунками	32000	35000
Векселі одержані	40000	39000
Векселі видані	23000	20000
Грошові кошти та їх еквіваленти	76000	85000
Короткострокові платіжні кредити банків	11600	21000
Поточні інвестиції	50000	47000
Інші поточні зобов'язання	22400	20000
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	74000	75000

Завдання 12 Визначити рівень виконання плану за основними показниками ділової активності підприємства, що забезпечують задані темпи їх зростання. Оцінюючи динаміку цих показників, співставити темпи їх зміни. Зробити висновки

Показники	Сума, тис. грн.		Темп росту, %
	минулий рік	звітний рік	
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	120000	11000	
Чистий прибуток	24000	30000	
Середня вартість активів підприємства	310000	300000	

Завдання 13. За даними фінансової звітності (див. додатки) визначити коефіцієнт стійкості економічного зростання та вплив факторів на його зміну: дивідендної політики, рентабельності продаж, ресурсовіддачі, коефіцієнта фінансової залежності. Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Зміни за рік, +,-
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.			
Чистий прибуток, тис. грн.			
Дивіденди, тис. грн.			
Середньорічна вартість активів підприємства, тис. грн.			
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.			
Коефіцієнт дивідендної політики			
Рентабельність продажу, %			
Ресурсовіддача, коп.			
Коефіцієнт фінансової залежності			
Коефіцієнт стійкості економічного зростання			

Завдання 14. За даними фінансової звітності (див. додатки) розрахувати основні показники ділової активності підприємства. Зробити висновки.

Показники	Мину- лий рік	Звітний рік	Зміни за рік, +,-
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.			
Середня вартість загального капіталу, тис. грн.			
Середня величина мобільних активів, тис. грн.			
Середня величина запасів і витрат, тис. грн.			
Середня величина готової продукції, тис. грн.			
Середня величина дебіторської заборгованості, тис. грн.			
Середня величина кредиторської заборгованості, тис. грн.			
Коефіцієнт загальної оборотності капіталу			
Коефіцієнт оборотності мобільних активів, оборотів			
Коефіцієнт оборотності матеріальних оборотних коштів			
Коефіцієнт оборотності готової продукції, оборотів			
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості			

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості,			
--	--	--	--

Завдання 15. За даними фінансової звітності (див. додатки) визначити рівень ефективності використання ресурсів. Для визначення рівня ефективності використання ресурсів використовуйте систему різних фінансових показників ділової активності підприємства. Зробити висновки.

Показники	Мину- лий рік	Звіт- ний рік	Зміни за рік, +,-
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.			
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.			
Середньорічна вартість необоротних активів, тис. грн.			
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.			
Середня величина запасів, тис. грн.			
Середня величина дебіторської заборгованості, тис. грн.			
Середня величина кредиторської заборгованості, тис. грн.			
Середньоспискова чисельність робітників, чол			
Фондовіддача необоротних активів, грн.			
Фондовіддача основних засобів, грн.			
Продуктивність праці, тис. грн.			
Коефіцієнт оборотності запасів			
Період одного обороту запасів, дні			
Період погашення обороту кредиторської заборгованості, дні			
Період погашення обороту дебіторської заборгованості, дні			
Період операційного циклу, дні			
Період фінансового циклу, дні			

Рекомендована література:

основні: 3, 5, 7, 10, 17, 21, 23, 24, 28;
додаткові: 31, 32, 33, 36, 38, 39, 43, 44, 49, 52, 64.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Аналіз господарської діяльності : тест. Завдання для студентів напряму підготовки 6.030509 «облік і аудит» / Укоопспілка, Львів. комерц. акад.; [уклад. : Герасименко Т. О., Мазуренко О. М.]. – Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2015. – 51 с.
2. Власюк Н. І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Н. І. Власюк. – Львів : Магнолія 2006, 2013. – 328 с.
3. Гадзевич О. І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств: [навч. посіб.] / О. І. Гадзевич. – К., 2016. – 177 с.
4. Загурський О. М. Фінансовий аналіз: кредитно-модульний курс : навч. посібник / О. М. Загурський. – К. : Центр учбової літератури, 2015. – 472 с.
5. Ковтун Н. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Н. В. Ковтун ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ : Київський університет, 2017. – 527 с.

Додаткова:

1. Аналіз господарської діяльності підприємств: плануємо ефективну роботу в новому році : практ. керівництво. – Д. : Баланс-Клуб, 2013. – 110 с.
2. Аналіз господарської діяльності підприємства : навч. посіб. / Н. Б. Кащена та ін.] ; Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі. – Харків : ХДУХТ, 2014. – 536 с.
3. Андренко І. Б. Аналіз діяльності підприємств туризму : навч. посіб. для студентів ВНЗ / І. Б. Андренко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ваім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ, 2014. – 236 с.
4. Великий Ю. В. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / Ю. В. Великий, Є. Г. Юрін ; Чорномор. держ. ун-т ім. Петра Могили, Миколаїв. міжрегіон. ін-т розвитку людини ВНЗ «Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини «Україна»». – Миколаїв:Іліон, 2013. – 215 с.
5. Герасименко Т. О. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / Герасименко Т. О., Мазуренко О. М. ; Львів. комерц. акад. – Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2014. – 319 с.
6. Громова А. Є., Крамаренко К. В., Рудик Т. О. Аналіз фінансового стану підприємства з огляду ефективного використання фінансових ресурсів / А. Є. Громова, К. В. Крамаренко, Т. О. Рудик // Молодий вчений. – 2016. – № 5 (32). – С. 44–47.
7. Економічний аналіз підприємств торгівлі та харчування : навч. посіб. / [Над. М. Гаркуша та ін.] ; Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі. – Харків : ХДУХТ, 2014. – 361 с.
8. Економічний аналіз : навч. посіб. / П. М. Коюда [та ін.]. – 2-е вид., випр. і допов. –Х.:Компанія СМІТ, 2013. –69 с.
9. Економічний аналіз і моделювання господарської діяльності підприємства : навч. посіб. для студентів ВНЗ / [М. В. Румянцев та ін.] ; Держ. ВНЗ Донец. нац. техн. ун-т.Донецьк :Ноулідж,

Донець, від-ня, 2014. – 297 с.

10. Економічний аналіз підприємств торгівлі та харчування : навч. посіб. / [Над. М. Гаркуша та ін.] ; Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі. – Харків : ХДУХТ, 2014. – 361 с.
11. Кіндрацька Г. І. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / Г. І. Кіндрацька, А. Г. Загородній, Ю. І. Кулиняк. – Львів : ЗУКЦ, 2017. – 309 с.
12. Лучко М. Р. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон – Тернопіль:, ТНЕУ, – 2016 – 304 с.
13. Маначинська Ю. А. Облік і аналіз фінансових результатів у готельному господарстві : монографія / Ю. А. Маначинська ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т, Чернів. торг.-екон. ін-т. – Чернівці : Місто, 2014. – 423 с.
14. Методичні вказівки та завдання для контрольних робіт з курсу «Фінансовий аналіз» : для студентів ф-ту заоч. Освіти напряму підгот. 6.030508 «Фінанси і кредит» / Укоопспілка, Львів. комерц. акад. ; [уклад. Власюк Н. І.]. – Львів : Вид-во ЛКА, 2015. 84 с.
15. Мішеніна Н.В. Економічний аналіз : навч. посіб. / Н. В. Мішеніна, Г. А. Мішеніна, І. Є. Ярова ; Сум. держ. ун-т. – Суми : Сум. держ. ун-т, 2014. – 305 с.
16. Мних Є. В. Фінансовий аналіз : підруч. для студентів ВНЗ / Є. В. Мних, Н. С. Барабаш ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – Київ : КНТЕУ, 2014. – 535 с.
17. Облік, аналіз та контроль: теорія, методологія, практика : колект. монографія / [за ред. І. Б. Садовської] ; Луц. нац. техн. ун-т [та ін.]. — Луцьк : Луц. НТУ, 2014. — 270 с.
18. Отенко І. П. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / І. П. Отенко, Г. Ф. Азаренков, Г. А. Іващенко. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 156 с.
19. Петряєва З. Ф. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. для інозем. студентів / Петряєва З. Ф. ; Харків. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 371 с.
20. Рзаєва Т. Г. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. для студентів ВНЗ / [Т. Г. Рзаєва, Г. І. Рзаєв]; Хмельниц. нац. ун-т. – Хмельницький : Рута, 2016. – 256 с.
21. Сарай Н. І. Економічна діагностика : навч. посіб. / Н. І. Сарай. – Тернопіль ; Крок, 2015. – 164 с.
22. Сарай Н. І. особливості економічної діагностики підприємства : монографія / Н. І. Сарай // Сучасні тенденції розвитку економічних систем / за заг. ред. д.е.н., проф. В. І. Гринчуцького. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – С. 135 -146
23. Сіменко І. В. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник / І. В. Сіменко. – К. : ЦУЛ, 2013. – 384 с.
24. Столярчук Г. В. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / Г. В. Столярчук ; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіа. ін.-т». – Харків : ХАІ, 2016. – 71 с.
25. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз Ч. 1 [Текст] / Ю. М. Тютюнник. — 2014. — 358 с.
26. Фінансовий аналіз. Практикум [Текст] : навч. посіб. / [М. Д. Білик та ін.] ; за заг. та наук. ред. д-ра екон. наук, проф. М. Д. Білик ; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима

Гетьмана». — Київ : КНЕУ, 2014. — 474 с.

27. Шинкаренко В. Г. Аналіз господарської діяльності автотранспортних підприємств : навч. посіб. / В. Г. Шинкаренко, О. М. Жарова, О. М. Криворучко ; Харків. нац. автомоб.-дорож. ун-т. — Харків : ХНАДУ, 2015. — 387 с.

28. Яців І. Б. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / І. Б. Яців, В. В. Липчук, Н.І. Райтер ; Львів. нац. аграр. ун-т. — Львів : Ліга-Прес, 2015. — 239 с.

Інформаційні ресурси:

1. Бюджет України 1999–2018 рр. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/achamber/control/uk/publish/article>.
2. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=264515>.
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
4. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://sfs.gov.ua>
5. ЛІГА Бізнес Інформ українська мережа ділової інформації [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.liga.net.
6. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=ukA&tag=StrategichnePlanuvannia>
7. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.
8. Національний банк України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
9. Публічна фінансова звітність підприємств [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://smida.gov.ua/db/emitent>.
10. Урядовий портал Кабінету міністрів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
11. Фінансовий портал Мінфіну [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/index/infl/?2007>.

РЕЦЕНЗІЯ
на методичні рекомендації до проведення самостійної роботи
навчальної дисципліни «Аналіз господарської діяльності»
для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
денної та заочної форми навчання
галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

В умовах ринку кожен з його учасників повинен вміло користуватися аналітичними методами та прийомами аналізу, оскільки прийняттю будь-якого оптимального рішення передують аналітичне дослідження економічних явищ, процесів, вивчення аналізу господарської діяльності суб'єктів господарювання.

Набуті знання з курсу «Аналіз господарської діяльності» забезпечують високий рівень професійної підготовки студентів з обраної ними спеціальності.

Дисципліна «Аналіз господарської діяльності» - це обов'язкова навчальна дисципліна, програма курсу складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів.

В методичних вказівках до проведення самостійної роботи наведено вступ, структуру навчальної дисципліни, методичні матеріали. Що дають можливість студентам проведення самоконтролю, ключові слова і терміни, питання для самоперевірки, тести для самоконтролю, завдання для самостійної роботи та рекомендовану літературу.

Рецензент

К. Д. Салямон-Міхєєва,
к.е.н., доцент

РЕЦЕНЗІЯ
на методичні рекомендації до проведення самостійної роботи
навчальної дисципліни «Аналіз господарської діяльності»
для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
денної форми навчання
галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

В умовах ринкової економіки перед суб'єктами господарювання постає завдання пошуку шляхів підвищення ефективності господарської діяльності, отримання на базі даних фінансової звітності найбільш інформативних показників, що дають об'єктивну оцінку фінансовому стану підприємства.

Метою викладання навчальної дисципліни «Аналіз господарської діяльності» є надання знань про теоретичні основи та практичні навички аналітичної роботи, що сприятиме підготовці фахівців високої кваліфікації.

Аналіз господарської діяльності дає можливість сформулювати чітке уявлення про сучасні методи аналізу господарської діяльності із застосуванням математичних та статистичних прийомів і методів. А також дає можливість навчити студентів методам аналітичного опрацювання інформації, виявлення причинно-наслідкових зв'язків, вміння давати чітку інтерпретацію даних і оцінку ситуації, обґрунтувати управлінські рішення тощо.

Методичні вказівки до проведення самостійної роботи відповідають вимогам і включає вступ, структуру навчальної дисципліни, методичні матеріали. Що дають можливість студентам проведення самоконтролю, ключові слова і терміни, питання для самоперевірки, тести для самоконтролю, завдання для самостійної роботи та рекомендовану літературу.

Рецензовані методичні вказівки до самостійної роботи навчальної дисципліни «Аналіз господарської діяльності» можуть бути рекомендовані до використання у навчальному процесі.

Рецензент

М.О. Скорик, к.е.н.,
доцент